NOVEMBER 2021

SAMEN WERKEN AAN EEN CIRCULAIR FRIESLAND 2021-2022

VERENIGING CIRCULAIR FRIESLAND

CIRCULAIR FRIESLAND

VOORWOORD

We hebben als Vereniging Circulair Friesland in 2021 de strategische keuze gemaakt om ons meer te richten op de uitvoering van de circulaire versnelling de vorm van projecten, ook wel VCF 2.0 genoemd. Dat is waar wij met onze leden nu prioriteit aan geven . Hierbij bouwen we voort op het enthousiasme en de kennis die in de afgelopen jaren is ontwikkeld door onze leden, het team en de vele partners van de vereniging. In dit kader is er veel waardering voor de gedrevenheid en de bijdrage in die jaren van de vorige directie, in de personen van Houkje Rijpstra en Ingrid Zeegers.

De strategie van VCF 2.0 hebben we uitgewerkt in vijf focusgebieden, de 'Olympische ringen', die voor alle leden van belang zijn. Dit gaat om Kantelpunten, Projecten, Circulair leren, Campaigning & Lobby en de Verenigingsactiviteiten. Dit nieuwe accent op uitvoering sluit goed aan op de ambitie die we als Fryslân hebben om in 2025 één van de meest circulaire regio's te zijn in Europa. Met deze ambitie voor ogen zijn we als vereniging én samen met onze leden de versnelling ingezet. Want samenwerken binnen de vereniging is cruciaal om circulaire ketens te bouwen. Ook wil de vereniging de katalysator zijn van de circulaire economie voor de hele provincie Fryslân en Noord-Nederland. Het is nu tijd om een schaalsprong te maken als regio!

Ik ben enthousiast over de stappen die we in 2021 als vereniging hebben gezet. We zijn samen met onze leden aansprekende nieuwe projecten gestart en we hebben bijzondere bijeenkomsten georganiseerd. Ik noem bijvoorbeeld het Circulaire Café met Diederik Samsom en onze Circulaire Expeditie naar het internationale icoonproject It Swettehûs. Veel leden namen deel aan de ambitiegesprekken die we in 2021 als nieuw initiatief in drie series hebben georganiseerd. Leden leerden elkaar beter kennen, wisselden circulaire ambities uit en maakten afspraken met elkaar. Dat inspireert. Hiermee gaan we uiteraard ook in 2022 verder.

In het jaar 2022 zullen de nieuwe projecten volop in uitvoering komen. Ik kijk hiernaar uit. Hierbij leggen we een stevig accent op het strategische thema 'circulair ondernemen door MKB-bedrijven' binnen onze vereniging en ook breed in de regio. Dat doen we binnen de vereniging én in een Noordelijk samenwerkingsverband: het nieuwe project *Noord-Nederland Verdient Circulair,* waarin we samenwerken met een heel consortium, heeft recent groen licht hebben gekregen van SNN. Hiernaast starten we een project gericht op de circulaire transformatie van een vijftal bedrijventerreinen in samenwerking met de ondernemers, betrokken gemeenten en provincie Fryslân. Ook werken we, in samenwerking met de provincie en met recreatie- en toerisme-ondernemers, aan een circulaire gastvrijheidseconomie. Provincie Fryslân is namelijk een MKB-regio en dat geldt voor het gehele Noorden. Kortom, het succes van circulair ondernemen in onze regio bepaalt in belangrijke mate het succes van onze Europese ambitie in 2025. Een mooie uitdaging!

Hiernaast starten we een project gericht op de circulaire transformatie van een vijftal bedrijventerreinen in samenwerking met de ondernemers, betrokken gemeenten en provincie Fryslân. Ook werken we, in samenwerking met de provincie en met recreatie- en toerisme-ondernemers, aan een circulaire gastvrijheidseconomie. Provincie Fryslân is namelijk een MKB-regio en dat geldt voor het gehele Noorden. Kortom, het succes van circulair ondernemen in onze regio bepaalt in belangrijke mate het succes van onze Europese ambitie in 2025. Een mooie uitdaging!

Een tweede strategisch thema dat we met elkaar ontwikkelen is circulair bouwen met het project *Fryslân woont Circulair.* Ook hebben we met leden het initiatief genomen om de eerste twee Ambitietafels te starten. Dit zijn strategische circulaire thema's die we als vereniging met overtuiging en door samenwerking willen ontwikkelen en uitvoeren. Het jaar 2025 is hierbij onze horizon. Het betreft de Ambitietafel Gebiedsontwikkeling Friese Waddenkust en de Ambitietafel Duurzame Mobiliteit Fryslân.

Circulair Leren is door alle activiteiten van onze vereniging heen een belangrijke rode draad en verbindt de triple helix op talent. Het draait om circulaire talentontwikkeling van studenten in de gehele onderwijskolom en wordt gevoed en gestuurd vanuit het project SPARK the movement, dat al enige jaren loopt. De erkenning door de Verenigde Naties van het project als een Regional Community of Expertise (RCE) eerder dit jaar zorgt voor nog meer bevlogenheid en (internationale) kansen.

Maar er is nog meer te vertellen. In dit jaarplan geven we per focusgebied een overzicht van de activiteiten en projecten. Graag nodig ik u, als lid van de vereniging, om vooral hieraan deel te nemen en ook met elkaar nieuwe circulaire initiatieven te starten. In onze ambitie naar een Circulair Friesland zijn we verenigd!

Evert Jan van Nijen, directeur Vereniging Circulair Friesland

SAMEN VERDER PRATEN?

EVERTJAN.VANNIJEN@
CIRCULAIRFRIESLAND.FRL

INHOUDSOPGAVE

H1. Vereniging Circulair Friesland....4
H1.1 VCF 2.0....5
Nieuwe leden 2021....6
Enkele leden aan het woord....7
H1.2 Activiteitenkalender 2021 en 2022....9
Circulaire Cafés en Expedities 11
Tweedaags event voor leden....15
Ambitiegesprekken....16
Week van de Circulaire Economie....17

H2. Kantelpunten.....18
H2.1 Circulair Ondernemen....19
Noord Nederland Verdient Circulair....20
CIRCO-Hub Fryslân.....21
H2.2 Circulair Inkopen....22

H3. Projecten 25
H3.1 Projecten overzicht VCF....26
Fryslân woont Circulair: Circulair en Biobased bouwen....29
Actieplan Circulaire Gastvrijheidssector....31
Circulaire bedrijven terreinen....32
GOW! Proeftuinen....33
Het Schone Noorden....34
5% reductie in verbruik drinkwaterverbruik in 2030 door particulieren....36
Scheiden aan de Bron 36
Biogrondstoffen....37
Ambitietafel Gebiedsontwikkeling Friese Waddenkust 2100....38
Ambitietafel Duurzame Mobiliteit Fryslân....38
H3.2 Projecten overzicht van onze leden en uit de regio 39
Vismigratierivier....42
Cleanup XL....43

H4. Circulair Leren....44
H4.1 Circulair leren: Spark the movement....45

H5. Campaigning en lobby....51

Bijlage
Ledenlijst november 2021....58

H 1. VERENIGING CIRCULAIR FRIESLAND

Dit hoofdstuk gaat dieper in op de 5 focusgebieden, geeft een overzicht van de activiteiten die VCF voor haar leden heeft georganiseerd en gaat organiseren en introduceert kort de nieuwe leden.

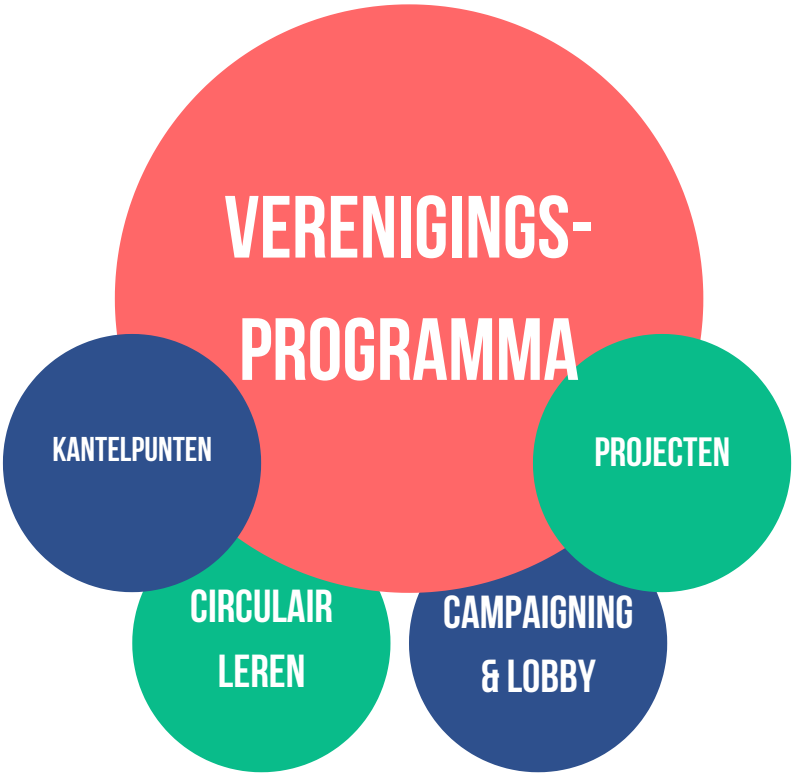

H1.1 VCF 2.0: VIJF FOCUSGEBIEDEN

De nieuwe strategie van Vereniging Circulair Friesland, ook wel VCF 2.0 genoemd, hebben we gebaseerd op vijf focusgebieden, ook wel de 'Olympische Ringen' genoemd. De focusgebieden geven de vereniging richting bij het realiseren van de ambities in 2025. Hierbij geven we een korte omschrijving.

VERENIGING: ONS DNA

Wat ons sterk en uniek maakt, is dat we als vereniging het collectieve leerproces bottom-up zijn ingezet. Wij, de leden, weten waarom een Circulaire Economie belangrijk is voor Friesland. Circulaire Economie zien wij als meer dan louter een ideologie. Het biedt de maatschappij ecologische, sociale en financiële meerwaarde. We weten wat we willen bereiken; gezamenlijk én voor onszelf.

En in de ontwikkeling naar hoe we circulaire principes toe passen in onze organisaties, leren we van elkaar, zoeken we de samenwerking met elkaar op en zijn we ten alle tijden bereid om onze kennis, skills, faciliteiten, contacten en ervaringen te delen met leden en daarbuiten. We werken aan onderling vertrouwen en durven elkaar aan te spreken omdat we daar beter van worden. Niemand is daarbij groter dan de club; we zijn dan wel niet gelijk aan elkaar maar wel gelijkwaardig en gunnen elkaar het succes en het podium.

Voorwaarde voor de circulaire transitie in onze regio is een vitale vereniging met leden die koploper willen zijn en sterk gericht zijn op samenwerken. Hierbij is 'halen en brengen' een belangrijke spelregel in belang van eigenaarschap en energie binnen de vereniging. De vereniging draagt zorg voor het faciliteren van die verbinding.

Onze vereniging is gebaseerd op het triple helix-principe. Alle Friese overheden zijn aangesloten, net als de gehele onderwijskolom als ook het bedrijfsleven, met name MKB, en een aantal maatschappelijke organisaties.

KANTELPUNTEN

In de circulaire economie zijn de kantelpunten van essentieel belang om tot een fundamentele transitie te komen. In onze vereniging gaat het hierbij enerzijds om het realiseren van een robuuste circulaire inkoop door de Friese overheden die gezamenlijk hiervoor een ambitie hebben ondertekend. Anderzijds gaat het om het ontwikkelen en opschalen van circulair ondernemerschap, waarvoor overigens circulaire inkoop door opdrachtgevers een belangrijke voorwaarde is. Derde kantelpunt betreft wet- en regelgeving, zowel regionaal, landelijk als Europees, omdat duidelijk is geworden dat juist op dit vlak een groot verschil kan worden gemaakt. Een verschil voor bedrijven om circulaire ontwerpen en innovaties succesvol in de markt te introduceren en burgers en bedrijven te stimuleren hun (koop)gedrag aan te passen.

PROJECTEN

De keuze om met kracht in te zetten op het bouwen en uitvoeren van projecten met leden komt voort uit de urgentie om in de praktijk meters te maken in de circulaire economie. In Nederland is wat ons betreft de tijd van positieve intenties voorbij en zeker in Fryslân! We willen nieuwe toepassingen in de praktijk uittesten en we willen vooral goede concepten opschalen. Dat is echt nodig als we kijken naar de Nationale en Europese doelstellingen in de Green Deal.

CIRCULAIR LEREN

Onze overtuiging is dat een regionale circulaire transitie als waaraan wij in de komende periode van 10-15 jaar werken alleen kan slagen als het onderwijs hier volop in participeert. Hiervoor hebben we twee valide argumenten. Ten eerste runnen de huidige studenten over 15 jaar de bedrijven en overheden. Zij maken dan de strategische keuzes en het is dan essentieel dat zij tijdens hun opleiding in hun curriculum circulaire kennis hebben opgedaan om toe te passen. Ten tweede zijn de studenten tijdens hun opleiding, nu dus, inzetbaar om hun 'grenzeloze' inzichten en energie in te zetten bij de circulaire versnelling van de organisaties van onze leden. Dat kan een bouwbedrijf zijn, een gemeente, een natuurorganisatie.

CAMPAIGNING & LOBBY

'Be good and tell it' vinden we in het Noorden wel eens lastig. Toch is het nodig dat we de circulaire ambities en resultaten van onze vereniging op een aansprekende wijze vertellen, hier in de regio en ook op hat nationale en internationale podium. Zo vervullen wij onze rol als katalysator van de circulaire versnelling. We stelden tijdens een Circulair Café aan Diederik Samsom de vraag wat Circulair Friesland kan betekenen voor de andere regio's in Europa. Zijn antwoord was kort en helder: 'Inspiratie!' Die handschoen pakken we graag op.

MEER OVER HET LIDMAATSCHAP?

JITSKE.SCHIPPERS@CIRCULAIRFRIESLAND.FRL

NIEUWE LEDEN 2021

In 2021 heeft een fors aantal nieuwe leden zich aangesloten bij onze vereniging. Graag zetten wij ze hier op een rij.

NB De volledige ledenlijst per november 2021 zit in de bijlage.

Rinagro smart farming

idm PIPELINES

GroenLeven zonne-energie

As Bêste "Toekomst maak je samen."

StarCups

PLUS/NAUTA brengt samen verder

WORLD TRADE CENTER® LEEUWARDEN

EUROPROVYL KUNSTSTOF KOZIJNEN

mcl medisch centrum leeuwarden

nedcam shaping technology

BLUE CYCLE

Wind GROEP

Stichting PEB Provinciaal Energietransitie Bureau

Prodak Een zaak van vertrouwen

multicopy the communication company

HyFly

JOHAN GIELSTRA

WATERSPORT CAMPING HEEG

INTERFACA LAAT HOUT LEVEN

ENKELE LEDEN AAN HET WOORD

Siebren Greidanus, De Harmonie

De Harmonie is de stadsschouwburg en concertzaal van Leeuwarden en staat in de top vijf van de grootste schouwburgen van Nederland. De sterke ambitie van de Harmonie is om over vijf jaar het meest duurzame en hiermee ook het meest circulaire theater van het Noorden te zijn. In september spraken zij deze ambitie uit in het ambitiegesprek met Vereniging Circulair Friesland. Siebren Greidanus vertelt in een interview over de huidige circulaire ideeën en de circulaire ambities voor de toekomst. ”Het ambitiegesprek heeft ons geholpen om met concrete stappen aan de slag te aan. We willen natuurlijk het meest duurzame en circulaire theater van het Noorden zijn. Het helpt al erg om deze ambitie uit te spreken en hierbij passende oplossingen vindt. Deze sessie geeft je inspiratie en stof tot nadenken, zoals een kritische blik naar je eigen organisatie. Daarnaast is het ook erg leerzaam en gezellig en je leert leuke en ondernemende mensen kennen!”

Lees meer over dit gesprek op: https://circulairfriesland.frl/de-harmonie-over-vijf-jaar-de-meest-duurzame-en-circulaire-theater-van-het-noorden-zijn/

Gedeputeerde Friso Douwstra, provincie Fryslân

Het was een boeiend gesprek met Gedeputeerde Friso Douwstra over circulariteit en de ambities van de Provincie. In het raamwerk van circulair typeerde hij zichzelf als rentmeester van Friesland. Verantwoordelijk voor de leefomgeving, met oog voor alle betrokkenen, in de stad en in het landelijk gebied.

Friso Douwstra: ‘ Volgens mij zijn we geschapen naar een perfect evenbeeld, daarin is een van de opdrachten om goed voor de aarde te zorgen. Die aarde is er niet zomaar en we moeten zuinig met haar bronnen omgaan. Zoals we nu met zijn allen bezig zijn, raakt de aarde uitgeput. Iedereen heeft hierin een eigen verantwoordelijkheid maar we moeten ook kijken naar hen die niet kunnen aanhaken. Dan is solidariteit van belang.

Lees het hele interview op onze website https://circulairfriesland.frl/rentmeesterschap-vraagtekens-bij-tesla-en-meer-dan-25-circulair-inkopen/

Partnerschap World Trace Centrum Leeuwarden en Vereniging Circulair Friesland

Op 21 april 2021 hebben Vereniging Circulair Friesland en WTC Leeuwarden de handen ineen geslagen. Evert Jan van Nijen (directeur Circulair Friesland) heeft daartoe het lidmaatschap van WTC Leeuwarden ondertekend.

Evert-Jan Schouwstra (directeur WTC Leeuwarden) zette op zijn beurt zijn handtekening onder het lidmaatschap van Vereniging Circulair Friesland. Van Nijen en Schouwstra geven hiermee een impuls aan de circulaire en internationale ambities van de organisaties in beide netwerken.

Zo'n 160 bedrijven uit Noord-Nederland zijn als lid aangesloten bij WTC Leeuwarden. Deze organisaties opereren met succes op de internationale (export)markt. Schouwstra: "Circulariteit kan de internationale concurrentiepositie van onze bedrijven verbeteren. Door de samenwerking aan te gaan met Circulair Friesland kunnen onze leden de eerste stappen op dit gebied zetten. Andersom kunnen wij de leden van Circulair Friesland helpen bij het internationaliseren van hun business."

Lees meer op https://circulairfriesland.frl/circulair-friesland-en-wtc-leeuwarden-geven-impuls-aan-circulaire-en-internationale-ambities-noord-nederland/

H1.2 ACTIVITEITEN KALENDER 2021 EN 2022

2021

JANUARI
Circulair Café

FEBRUARI:
Week van de Circulaire Economie
Ambitiegesprekken

MAART:
Circulair Café

APRIL:
Ambitiegesprekken

MEI:
Algemene Leden Vergadering

JUNI:
Circulaire Expeditie

SEPTEMBER:
Ambitiegesprekken

OKTOBER:
Circulair Café

NOVEMBER:
Ambitiegesprekken

DECEMBER:
Algemene Leden Vergadering

2022

FEBRUARI:
Week van de Circulaire Economie
Circulair Café

MAART:
Biobased Bouwen

APRIL:
Ambitiegesprekken

MEI:
Algemene Leden Vergadering
Circulaire Expeditie

JUNI:
Biobased: Intentie wordt werkelijkheid

SEPTEMBER:
Ambitiegesprekken
Circulair Café

OKTOBER:
Circulaire Expeditie

NOVEMBER:
Ambitiegesprekken
Algemene Leden Vergadering

DECEMBER:
Circulair Café

CIRCULAIRE CAFÉS & EXPEDITIES

Circulair Café 21 januari

Thema:
Krapte op het Friese energienet

Sprekers:
Auke Hoekstra (Technische Universiteit Eindhoven), Oeds Kuipers – (Liander) en Jan Zuidema (Ekwadraat)

I.s.m.:
Freonen fan Fossylfry Fryslan

Af en toe is er veel aandacht voor in de media: het energienet raakt vol. Sommige ondernemers kunnen daardoor geen zonnepanelen aansluiten of hun bedrijf niet uitbreiden. Bij andere organisaties zijn er (nog) geen problemen. Maar blijft dit ook zo? Hoe is de situatie over een aantal jaar? Wordt het probleem erger of zijn er al oplossingen? Kortom: wat betekent dit – nu en in de toekomst – voor de energietransitie in Fryslân?
Tijdens het Circulair Café gingen we – deels digitaal, deels live op locatie – aan tafel met: Auke Hoekstra – onderzoeker bij de Technische Universiteit Eindhoven, Oeds Kuipers – relatiemanager bij netbeheerder Liander en Jan Zuidema – Ekwadraat, projectleider van het systeem-integratieproject op Energiecampus in Leeuwarden.

Naast het gesprek met onze hoofdgasten stond er ook een aantal korte, inspirerende pitches op het programma, van in elk geval Pottle, Sterke Yerke, Top Dutch (over de reis naar Australië met een zonne-auto door studenten uit de regio), en Heleentje Swart en Sven Jurgens over de Week van de Circulaire Economie 2021.

Circulair Café 4 maart 2021

Thema:
Invloed van Europa op circulaire economie in Fryslân

Sprekers:
Diederik Samsom (politicus), Jan Huitema (VVD) en Sander de Rouwe (vm. gedeputeerde van Fryslan)

Besluitvorming op Europees niveau bepaalt deels de circulaire mogelijkheden voor Friese ondernemers. De transitie naar een circulaire economie biedt kansen, maar is ook complex. Zelfs koplopers lopen tegen obstakels als ingewikkelde wet-en regelgeving aan. Hoe werkt Europa voor een circulair Fryslân? Hierover gingen in dit Circulaire Café in de studio van PlusNauta de tafelgasten Diederik Samsom, Jan Huitema en Sander de Rouwe in gesprek met Friese ondernemers tijdens het Circulair Café van Vereniging Circulair Friesland onder leiding van Evert Jan van Nijen.

>> Vervolg Circulair Café 4 maart

Uitdagingen uit de praktijk
Van Wijnen en Morssinkhof Plastics, leden van Circulair Friesland, legden een concrete uitdaging uit de praktijk aan de tafelgasten voor. Deze zijn illustratief voor de belemmeringen in de transitie naar een circulaire economie. Vooral de op een lineaire economie gemaakte wet- en regelgeving zorgt er voor dat kansrijke initiatieven vastlopen. Daarnaast blijkt, zeker voor het mkb, de toegang tot noodzakelijke financiële middelen vaak lastig.

Samsom deed Vereniging Circulair Friesland de toezegging in de toekomst vanuit Brussel mee te denken als er zich problemen met wet- en regelgeving voordoen. Op de vraag wat Circulair Friesland in de komende jaren kan betekenen voor Europa was zijn antwoord heel duidelijk: 'Inspiratie!'.

Circulaire Expeditie 7 juli

Bestemming: It Swettehûs

Op 7 juli organiseerden we een Circulaire Expeditie exclusief voor onze leden naar een belangrijk en iconisch circulair project ' It Swettehûs'. Wie aan Fryslân denkt, denkt aan water. Om watersporters en beroepsvaart een gastvrij ontvangst te bieden, bouwt Provincie Fryslân aan de westkant van Leeuwarden een nieuwe centrale voor de bediening van 40 bruggen en een nieuw steunpunt voor de Provinciale Waterstaat: It Swettehûs.

De brugbedieningscentrale is naar verwachting eind 2021 klaar. De provincie gunde de opdracht voor It Swettehûs aan Bouwgroep Dijkstra Draisma. Samen met GEAR architectencoöperatie, Donker Design (onderdeel van Donker Groep), Sweco, ITBB en De Waard is de bouwgroep verantwoordelijk voor het ontwerp en de bouw van It Swettehûs. "Dit wordt één van de meest circulaire gebouwen van Fryslân en waarschijnlijk van heel Nederland", aldus Biense Dijkstra, directeur Bouwgroep Dijkstra Draisma.

Het gebouw wordt volledig energieneutraal en zoveel mogelijk circulair gebouwd. Zo wordt er voor tenminste 40% gebruik gemaakt van hergebruikte materialen en zijn de nieuwe materialen deels biologisch.

Een aantal voorbeelden van duurzame keuzes door het bouwteam:

- Het beton voor de fundering bestaat voor 30% uit hergebruikt granulaat.
- De prefab gevelelementen worden geïsoleerd met cellulose, gemaakt van gerecycled papier.
- Voor de constructie, de gevels en de plafonds worden meer dan 100 gebruikte meerpalen ingezet, die het nautische karakter van het pand benadrukken.
- In de haven bij het Swettehûs krijgen damwanden uit het Van Harinxmakanaal een tweede leven. Deze damwanden worden voorzien van leidingen die na plaatsing energie uit het omringende water(oppervlak) en de bodem halen: een innovatieve vorm van aquathermie. Het gebouw wordt daarnaast verwarmd met vrijkomende warmte vanuit de servers.

>> Vervolg Circulaire Expeditie 4 juli

- Zo'n 1000 zonnepanelen op talud en daken leveren voldoende energie voor het gebouw, het openen en sluiten van de fietsbrug bij Ritsumasyl en voor de laadpalen voor elektrische auto's.

De Circulaire Expeditie was voor de leden een prachtige kans om, vlak na het opheffen van de lockdown, op de bouwplaats de ervaringen te horen van opdrachtgever Provincie Fryslân en van Bouwbedrijf Dijkstra Draisma en om eindelijk na een lange digitale periode weer te kunnen netwerken binnen de vereniging.

12 oktober 2021

Thema:
Circulair Ondernemen

Sprekers:
Jacco Vonhoff (MKB Nederland), Friso Douwstra (gedeputeerde van Fryslan)

I.s.m.:
VNO-NCW MKB Noord
NICE
ROC De Friese Poort

Circulair ondernemen biedt volop kansen voor het midden- en kleinbedrijf. Dat is de conclusie van het succesvolle Circulair Café dat op het Leerpark in Drachten van ROC Friese Poort, lid van onze vereniging, werd gehouden. Voorzitter MKB Nederland Jacco Vonhof en gedeputeerde van provincie Fryslân Friso Douwstra waren te gast en spraken met meer dan 100 ondernemers over de belangrijke gezamenlijke missie om echt werk te maken van circulair ondernemen. Maar waarom zou je dit doen? Voorzitter Jacco Vonhof van MKB Nederland was spreker en ging in gesprek met de aanwezige ondernemers: "Circulair ondernemen is een middel en geen doel. We kunnen de aarde niet langer uitputten, moeten de klimaatdoelen halen en geen grondstoffen meer verspillen.

Friso Douwstra: " 'Meer dan 80% van ons MKB ziet kansen in de circulaire economie, maar minder dan 20% weet hoe te beginnen. We willen hen als overheid uitdagen door circulaire producten in te kopen en diensten uit te vragen."

Na de twee inspirerende sprekers gingen de deelnemers in maar liefst twaalf groepen uiteen om samen te sparren over de circulaire ideeën van de ondernemers zelf. Daarna werden vijf concrete stappen bedacht om deze ideeën om te zetten naar circulair doen.

Een gastvrij ontvangst in een duurzame omgeving.

Samen met haar studenten heeft de Friese Poort de catering, locatie en techniek verzorgd. Het Circulair Café vond plaats in gebouw C van de Friese Poort, de eerste school in Nederland die met BREEAM-NL Excellent is gecertificeerd.

Folkert Sonsma vervulde de prettige rol als gastheer. De studenten stonden hem professioneel bij en deelden smaakvolle hapjes en drankjes uit aan de gasten, deels uit eigen keuken.

CIRCULAIRE CAFÉ'S EN EXPEDITIES IN 2022

2 februari 2022

Thema:
Lokale oplossingen en de noodzaak van een circulaire energietransitie

I.s.m.:
Freonen fan Fossylfry Fryslan

In 2022 organiseren we een nieuwe serie Circulaire Café's. Het eerste Circulaire Café staat gepland op 2 februari en organiseren wij wederom in goede samenwerking met Freonen fan Fossylfrij Fryslân. Het Circulair Café zal plaatsvinden in de Harmonie te Leeuwarden.

De netwerkproblematiek in Fryslân houdt iedereen bezig en ook zeker ondernemers. Naast uitdagingen biedt deze situatie hen echter ook kansen voor nieuwe, lokale oplossingen en mooie samenwerkingsverbanden.

Het Circulair Café bevat een bomvol en inspirerend programma met onder andere de bijdrages van leden Damstra Installaties en OrangeGas. Zij komen met lokale oplossingen en hun positieve visie. En wat kun je als ondernemer zelf al doen? Ronald Spoelstra van INNAX deelt tips uit de praktijk, als inspiratiebron voor iedere ondernemer. Er worden grote stappen gemaakt in de energietransitie, maar hoe kan dit zo circulair mogelijk gebeuren? Deze inzichten presenteert Sybren Bosch van het circulair bureau Copper8 aan ons. Tot slot roept het Waddenfonds ondernemers op om innovaties met hen te delen. Ze vertellen je hier graag meer over.

In 2022 ontvangt u een nieuwe uitnodiging voor het Circulair Café op 2 februari.

We streven er naar om in 2022 drie Circulaire Cafés en drie Circulaire Expedities te organiseren.

2022: TWEEDAAGSE EVENT VOOR LEDEN

Één van onze leden, Douwe Faber van Ekwadraat Group, opperde het idee om als vereniging voor al onze leden een tweedaagse op een Waddeneiland te organiseren. Tijdens de ALV in mei 2021 legde Evert Jan van Nijen het idee voor aan de leden. De reacties waren ronduit positief.

Inmiddels is een projectgroep hiervoor opgezet voor het opzetten van het programma en het bedenken van inspirerende activiteiten. In de projectgroep zitten teamleden van VCF, een aantal leden en een student van NHL Stenden. Het doel van deze tweedaagse is om het verenigingsgevoel te vergroten en om onze leden met elkaar te verbinden.

Tijdens deze tweedaagse concretiseren we samen de route naar 2025 en bekijken we ook wat de benodigde tussenstops zijn. De ambitie om in 2025 één van de meest circulaire regio's van Europa te zetten, moet vertaald worden naar uitvoeringsplannen. Ook zullen de grote thema's voor 2025 worden vastgesteld. Dit zal aan bod komen tijdens de tweedaagse, die op een prachtige locatie plaats zal vinden.

De tweedaagse zal in mei of juni 2022 plaatsvinden. Meer informatie over de tweedaagse wordt binnenkort verstuurd.

VRAGEN?

NICK.BOERSMA@
CIRCULAIRFRIESLAND.FRL

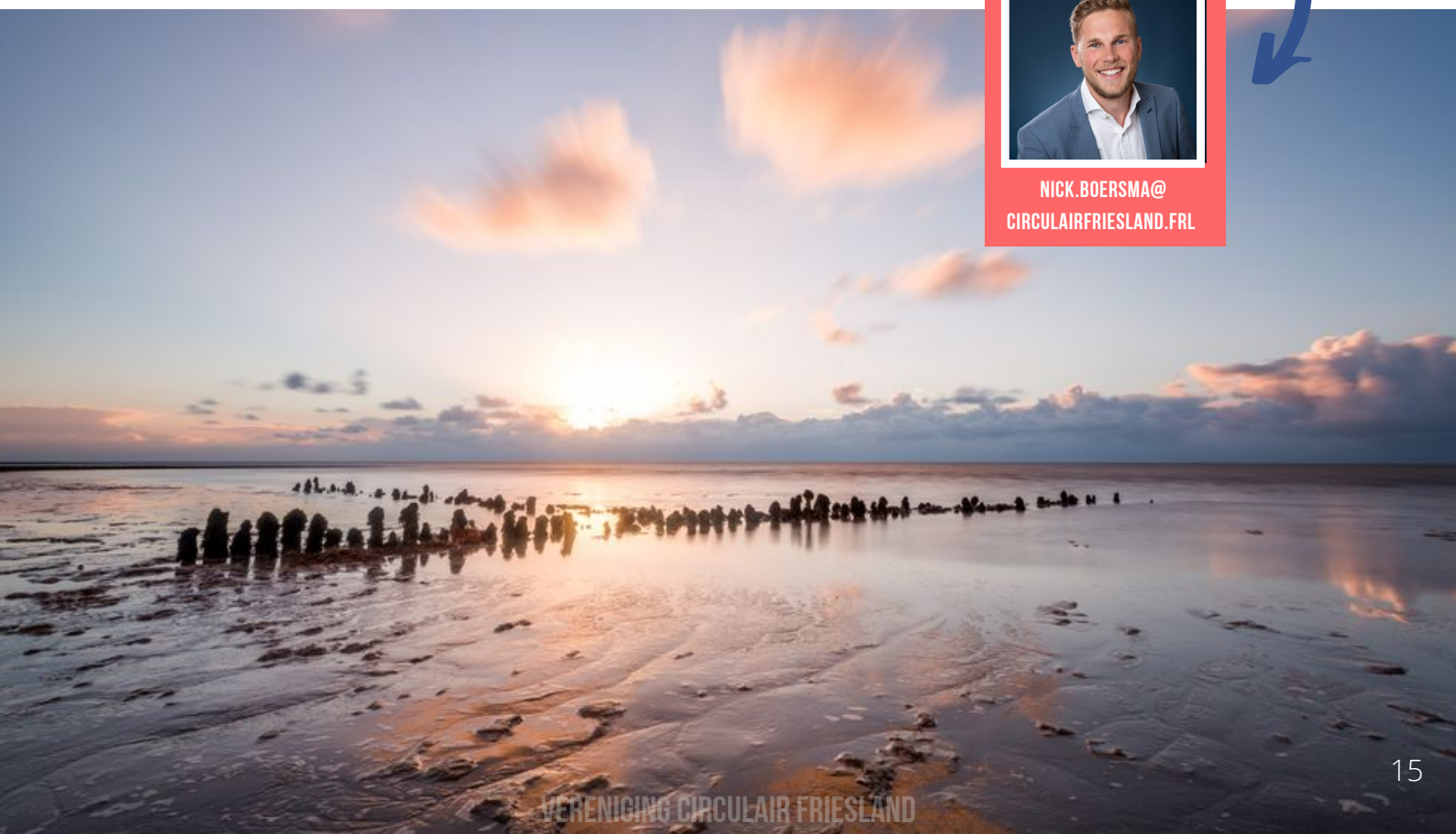

AMBITIEGESPREKKEN

In 2021 zijn we als vereniging gestart met een nieuw concept voor onze leden: de ambitiegesprekken. Zo kunnen we onze leden blijvend verbinden ondanks meer digitaal werken. In deze digitale ontmoetingen van 1,5 uur komen 4-6 leden per sessie tot concrete afspraken voor een circulaire organisatie en regio.

Na een kennismaking met de aanwezigen, een stukje circulaire theorie en tal van 'best practices', gaan de leden aan de slag om met elkaar (of met andere leden) tot concrete stappen te komen. Door elkaar en elkaars ambities beter te leren kennen en te weten wat er speelt, ontstaan er circulaire verbindingen en ideeën om samen aan de slag te gaan.

Er zijn ambitieuze plannen voorbij gekomen zoals het zo circulair mogen renoveren van een bedrijfspand, het werken aan een beleid omtrent circulariteit en het worden van het meest circulaire architectenbureau in Noord-Europa. Samen met de aanwezige leden zijn er concrete afspraken gemaakt om die ambities waar te maken.

Afgelopen jaar zijn er maar liefst drie rondes aan ambitiegesprekken geweest, met in totaal 8 ambitiegesprekken: voorjaar, september en november. In 2021 hebben zo'n 60 leden-organisaties deelgenomen! Vanwege het succes van deze aanpak staan de eerste ambitiegesprekken alweer (vol)gepland in januari. Voor 2022 zullen er nog meer volgen.

'Meest circulaire architectenbureau van Noord-Europa!'

'Compleet circulaire renovatie bedrijfspand!

'Meer streekgebonden voeding in onze vestigingen!'

MEER INFO?

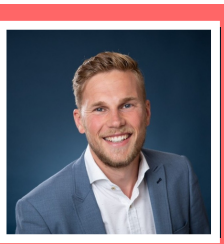

NICK.BOERSMA@
CIRCULAIRFRIESLAND.FRL

WEEK VAN DE CIRCULAIRE ECONOMIE

De Week van de Circulaire Economie is een landelijk evenement over de circulaire economie met als doel: laten zien hoe circulair ondernemen in de praktijk werkt, zodat bezoekers daarvan kunnen leren. Al een aantal jaren is dit een prachtig podium om alle leden hun circulaire ontwikkelingen tentoon te stellen. Vereniging Circulair Friesland, gemeente Leeuwarden en provincie Fryslân gaven aan twee studenten van RUG Campus Fryslân de opdracht om de Week van de Circulaire Economie in Friesland te begeleiden, te navigeren en te verbinden. En die energie werkt! We waren de provincie met de meeste events op de kalender!

2022: Friesland wederom de regio met de meeste events?

Komend jaar vindt de Week plaats van maandag 7 t/m zaterdag 12 februari 2022. Ellis Mourits en Lina Al Najar zijn de twee studenten die dit jaar hun handen uit de mouwen mogen steken om met deze circulaire week aan de slag te gaan.

De hele week door worden er verschillende evenementen georganiseerd om de bezoekers kennis te laten maken met circulaire economie en om hiervan te leren. De evenementen zijn gericht op vier doelgroep: het onderwijs, ondernemers, overheden en de burger zelf.

Laat in 2022 jouw circulaire kant zien

Elk bedrijf en organisatie kan meedoen aan de Week van de Circulaire Economie: zet je deuren open! Organiseer een evenement op één van de dagen van de Week van de Circulaire Economie. Je bepaalt zelf hoe dit evenement er uit ziet. Dit kan variëren van groot tot klein, van een workshop of een webinar, tot rondleiding of excursie. Of thematiseer een reeds gepland event rondom circulaire economie. Meld je evenement aan, zodat je op de Friese agenda komt te staan. Aanmelden kan tot 28 januari 2022!

Circulaire Elfstedenroute

Het Friese verhaal rond deze week is dat in 1997 de laatste Elfstedentocht is geschaatst. Dat is nu 25 jaar geleden en door de klimaatverandering wordt de kans op een strenge winter steeds kleiner. En daarmee ook op een Elfstedentocht. Deze realisatie kwam vorig jaar hard bij ons binnen. Toen lieten we massaal ons werk en verplichtingen vallen om op het ijs te kunnen staan. Maar wat als we dit over tien jaar niet meer kunnen ervaren? Wat als afgelopen jaar de laatste keer is geweest? IJs en sneeuw horen bij februari. En de Elfstedentocht hoort bij Friesland. Laten we ons daarvoor inzetten!

Tijdens de Week van de Circulaire Economie in februari 2022 gaan we met elkaar zorgen dat we de winter terugbrengen. De tijd dringt. De transitie naar een duurzame, circulaire samenleving kan misschien niet, maar het moet wel. En alleen door te doen, zetten we verandering in gang. Ieder project, iedere innovatie, iedere stap richting duurzaamheid is een stempel op 'onze' Elfstedenkaart. En al deze stempels, alle plaatsen die we met elkaar aandoen om te leren en veranderen, vormen samen de route naar een Circulaire Economie. Wij zijn benieuwd naar wat we deze week in gang kunnen zetten. Waarlangs leidt het bekende deel van de route? Wie zijn de wedstrijdrijders? En hoe snel kunnen we hem rijden? Doe mee!

Meld jouw evenement aan via deze link:

https://bit.ly/3IhZsA7
Het complete programma vind je later terug op onze site.

#WEEKVANDECE

H2. KANTELPUNTEN

In dit hoofdstuk belichtten we via welke wegen er energie wordt gestopt in het bevorderen van Circulair Ondernemen en Circulair Inkopen.

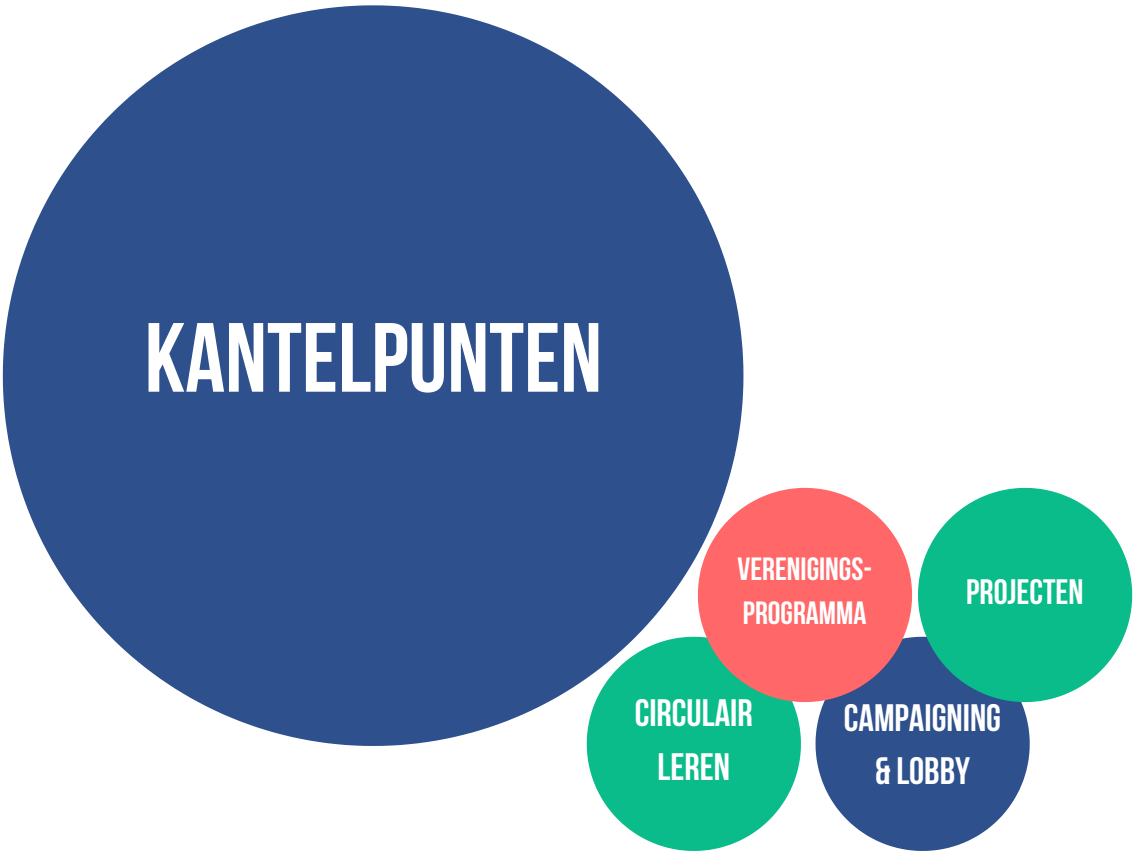

H2.1 CIRCULAIR ONDERNEMEN

AMBITIEGESPREKKEN

In februari is gestart met de ambitiegesprekken; een digitaal gesprek met een aantal leden waarin o.a. concrete afspraken worden gemaakt voor een circulaire organisatie en regio en input is opgehaald voor de ontwikkeling van VCF 2.0 Hieruit bleek dat er behoefte was aan meer concrete ondersteuning voor ondernemers.

STRATEGIE

Deze signalen zijn aanleiding geweest om het gehele aanbod voor de leden opnieuw tegen het licht te houden met de intentie om het te verbreden en versterken. Hierbij zijn diverse onderzoeken betrokken, die inzichten geven in de behoeftes van ondernemers.
Vooruitlopend op de volledige klantreis, zijn we een officieel erkende CIRCO HUB geworden.

INITIATIEF

Gemeente SWF zoekt contact met VCF om samen ondersteuning te ontwikkelen voor Friese bedrijven in hun circulaire transitie.

SAMEN

Provincie en gemeentes omarmen het initiatief en sluiten zich aan.

ONDERZOEK

Samen wordt een onderzoek uitgezet bij Sameen onder leden en niet-leden van VCF.
Hoofdvraag: Wat doen Friese bedrijven al op het gebied van circulariteit en is er behoefte aan een platform voor kennisdeling met informatie over circulair ondernemen?

2021

KLANTREIS

VCF heeft in grote lijnen de klantreis voor ondernemers uitgewerkt en hier een concreet aanbod bij ontwikkeld, met input van de betrokken gemeentes.

WEBSITE

In 2022 zal de website van VCF opnieuw worden ingericht met een slimme route en praktische handvaten, o.a. van samenwerkingspartners

AANBOD VCF

Naast praktische informatie ontwikkelt VCF verschillende tools en diensten om ondernemers te helpen sneller stappen te zetten in de circulaire transitie.

ALV VOORJAAR

Het complete aanbod aan informatie, tools en diensten zal aan de leden worden toegelicht.

NOORD NEDERLAND VERDIENT CIRCULAIR

In 2021 heeft VCF samen met een brede Noord-Nederlandse startcoalitie het initiatief genomen om de circulaire economie op Noord-Nederlandse schaal een boost te geven. Dat gaat in 2022 van start

2022

NOORD NEDERLAND VERDIENT CIRCULAIR

In de zomer van 2021 heeft Circulair Friesland samen met een brede Noord-Nederlandse coalitie, en in samenwerking met de drie provincies, het initiatief genomen om een plan op te zetten om de circulaire economie op Noord-Nederlandse schaal in de komende twee jaar te versterken. Hierbij ligt de focus op de MKB-bedrijven in de regio.

Hiervoor is een projectplan geschreven en ingediend bij SNN voor een REACT-EU subsidie. Het initiatief sloot aan op een verkenning van de Uitvoeringstafel van de Economic Board Noord-Nederland waarin het belang naar voren kwam om het MKB in Noord-Nederland te stimuleren circulaire stappen te zetten.

Het projectplan is erop gericht om het MKB in Noord-Nederland te helpen hun bedrijfsvoering, producten en dienstverlening circulair te maken. Dat doen we door concrete activiteiten uit te voeren gericht op de volgende drie speerpunten:

- Ontwikkeling en toepassing van circulaire waardeketens en businessmodellen, met o.a. de uitbouw van de CIRCO-Hub, een ondernemersprogramma, een circulaire innovatie top 20, etc.
- Marktformatie rondom inkoop & de ontwikkeling van specifieke Living Labs, met aansturing op nieuwe circulaire inkooptrajecten en ketensamenwerking rond specifieke thema's
- Ontwikkeling en verbetering van de samenwerking in het innovatie ecosysteem rond circulaire economie, zodat we missende schakels ontwikkelen en de MKB-ondersteunende partijen beter met elkaar laten samenwerken.

We willen hiermee bereiken dat we concreet met onze MKB-leden en andere MKB-ondernemers in Noord-Nederland aan de gang gaan met nieuwe samenwerkingsprojecten, en tegelijkertijd het innovatie-ecosysteem verbeteren zodat we richting 2025 honderden MKB-ers per jaar goed kunnen helpen. In het project werken we samen met landelijke organisaties als Versnellingshuis CE, Kennis- en Innovatie Agenda CE en CIRCONL.

Half november hebben we van SNN het positieve bericht ontvangen dat we als coalitie de subsidie krijgen. Van de Noordelijke provincies verwachten we binnenkort een positief besluit ten aanzien van de cofinanciering.

Noteer 10 februari 2022 alvast in je agenda

Op 10 februari 2022, tijdens de week van de Circulaire Economie, is de regionale kick-off bijeenkomst gepland. Hier vertellen we natuurlijk meer over het project en gaan we vooral concreet met elkaar aan de slag met waardeketens, businessmodellen en ketensamenwerkingen.

VRAGEN?

BART.VOLKERS@
CIRCULAIRFRIESLAND.FRL

CIRCO-HUB FRYSLÂN:

25 circulaire businessplannen in 2021

Een circulaire economie vraagt om nieuwe productontwerpen en nieuwe businessmodellen. Hiervoor zijn nieuwe ketens en samenwerkingen nodig. Circulair Friesland biedt ter ondersteuning van het ontwikkelen hiervan een 3-daags ontwikkeltraject aan: **de CIRCO-track**. Hiermee helpen we bedrijven op weg met de begrippen 'circulair ondernemen' en 'circulair design'.

Tijdens de CIRCO-track gaan we aan de slag om circulaire business te ontwikkelen en word je op weg geholpen in een gefaciliteerd design proces, met kennis, instrumenten en interactie met andere bedrijven en ontwerpers. Na afloop heb je zowel een langetermijnvisie ontwikkeld, als een concreet plan om meteen mee te beginnen. CIRCO is inmiddels een beproefde methode: In Nederland hebben inmiddels meer dan 1.000 organisaties deelgenomen.

Per 1 juli is Circulair Friesland de eerste regionale CIRCO-hub van Nederland! Een unieke samenwerking tussen CIRCO NL en onze vereniging. Hiermee maakt VCF circulair ondernemen voor bedrijven in onze regio concreet. Partners provincie Fryslân, gemeente Leeuwarden, Rabobank en Ynbusiness ondersteunen hierin door werving, promotie en initiëren van specifieke tracks.

In het voorjaar van 2021 zijn er diverse CIRCO-tracks georganiseerd. Na het tekenen van de samenwerking tussen VCF en CIRCO hebben we in het najaar van 2021 vanuit onze hub nogmaals twee CIRCO tracks georganiseerd. Deze tracks waren gericht op de Woningbouw en de Maakindustrie. De bedrijven gingen enthousiast aan de slag met het (her)ontwerpen van hun circulaire businessmodel en product.

In 2022 is de ambitie om zes CIRCO-tracks te organiseren. Vanaf 2024 willen wij jaarlijks tien tracks organiseren.

CIRCO tracks video's

OPNIEUW! in Buitenpost

Douwe Jan Boersma heeft de CIRCO Track Maakindustrie gevolgd vanuit zijn bedrijf OPNIEUW! in Buitenpost. OPNIEUW! is twee jaar geleden door Douwe Jan opgericht en is bij CIRCO terechtgekomen door zijn Vereniging Circulair Friesland. Daardoor is OPNIEUW! is verbinding gezet met de mogelijkheid om meer circulaire kennis op te doen.

Klik hier voor de video van Douwe Jan: https://youtu.be/DCk6wJqZpBQ

Klik hier voor de video van Eva: https://youtu.be/Jd9uEotTV1c

Hoora Watersport Heeg

Eva Meijer is eigenaar van Hoora Watersport Heeg. Dit bedrijf verzorgt het hele traject voor zeilboten tot 8 meter lang of voor elektrische sloepen. Eva volgde de CIRCO Track Gastvrijheidssector. Haar bedrijf Hoora is vooral bezig met het meer circulair maken van het gehele proces; van de grondstoffen tot het transport. Eva wil meegeven dat je jezelf het beste kunt laten inspireren door andere bedrijven die al circulair aan het ondernemen zijn.

Keunsto BV in Drachten

Dennis Mous heeft ook de CIRCO Track Maakindustrie gevolgd met zijn bedrijf Keunsto BV in Drachten. Keunsto BV maakt circulaire kunststof producten en Dennis vindt circulair ondernemen belangrijk omdat het bijdraagt aan de maatschappij en de wereld waarin we leven.

Klik hier voor de video van Dennis: https://youtu.be/uoM04IAjObY

H2.2 CIRCULAIR INKOPEN

Ambitiedocument Circulair Inkopen Friese overheden

In 2019 is op initiatief van Vereniging Circulair Friesland het eerste ambitiedocument Circulair Inkopen ondertekend door alle Friese overheden. Dit heeft een stevig fundament gelegd in het proces naar circulair inkopen voor de Friese overheden (10% circulair inkopen in 2020). Als vervolg hierop is een regionale Samenwerkingsagenda 'Fryslân koopt circulair' voor de jaren 2021-2035 opgesteld door een kopgroep van overheden en VCF. De volgende ambities zijn hierin opgenomen:

- In 2025 is 25% van de inkopen van Friese overheden circulair. In 2030 75% en 2035 100%
- Jaarlijks ontwikkelen we tenminste 1 Fries icoonproject circulair inkopen.
- In 2025 hebben Friese overheden tenminste één gezamenlijk circulair inkooptraject gerealiseerd.

Friese overheden kunnen het verschil maken richting het bedrijfsleven en hebben individueel een eigen tempo op het gebied van het ontwikkelen van circulair inkopen. Om deze reden is samenwerken en van elkaar leren essentieel. De grote gezamenlijke uitdaging is om te zorgen voor een circulaire inkoopvraag die aansluit bij het circulaire aanbod van onze Friese bedrijven en de bedrijven uitdaagt om nieuwe circulaire stappen te zetten.

Aandachtspunten

Er zijn een aantal aandachtspunten benoemd.

- Het monitoringsmodel dat nu wordt ontwikkeld voor circulair inkopen is voor de Friese overheden van groot belang. om te kunnen meten hoeveel procent zij circulair inkopen en om verantwoording af kunnen leggen. Ook maakt een monitor onderlinge vergelijkingen mogelijk en wekt het enthousiasme op om door te ontwikkelen op behaalde resultaten.
- Circulair inkopen bij Friese overheden grijpt diep in op de organisatie bij overheden. Inkoop vindt op alle geledingen in de organisatie plaats. Per gemeente/overheid een Plan van Aanpak opstellen over de wijze om het op te pakken en in te bedden in de organisatie is essentieel. Dat vraagt ook om commitment (en tijd/middelen) vanuit het management en het bestuur.
- Oproep van onze vereniging aan de fracties in kader van Gemeenteraadsverkiezingen 2022

De komende jaren zijn cruciaal om met voorrang als regio hier in Fryslân een circulaire economie te bouwen. De gemeenten hebben hierin een sleutelpositie om een stevig circulair beleid te ontwikkelen en uit te voeren. Circulaire inkoop is zoals bovengenoemd een belangrijke pijler en een voorwaarde voor MKB-bedrijven om te kiezen voor een circulair businessmodel.

Voor VCF reden om in november 2021 in een brief een serieus beroep te doen op alle fracties van de Friese gemeenten (allen zijn lid van VCF). , De brief verzoekt om de circulaire ambities topprioriteit te geven tijdens de verkiezingscampagne, de coalitie- en collegevorming en vooral tijdens de periode van vier jaar die hierna volgt. Het moet en kan de komende jaren gebeuren! Onze vereniging wil de gemeenten, bestuurlijk en ambtelijk, hierbij graag ondersteunen en adviseren.

MEER INFO?

NICK.BOERSMA@
CIRCULAIRFRIESLAND.FRL

H3. PROJECTEN

Een projectenoverzicht van projecten van VCF, van haar leden en van de regio.

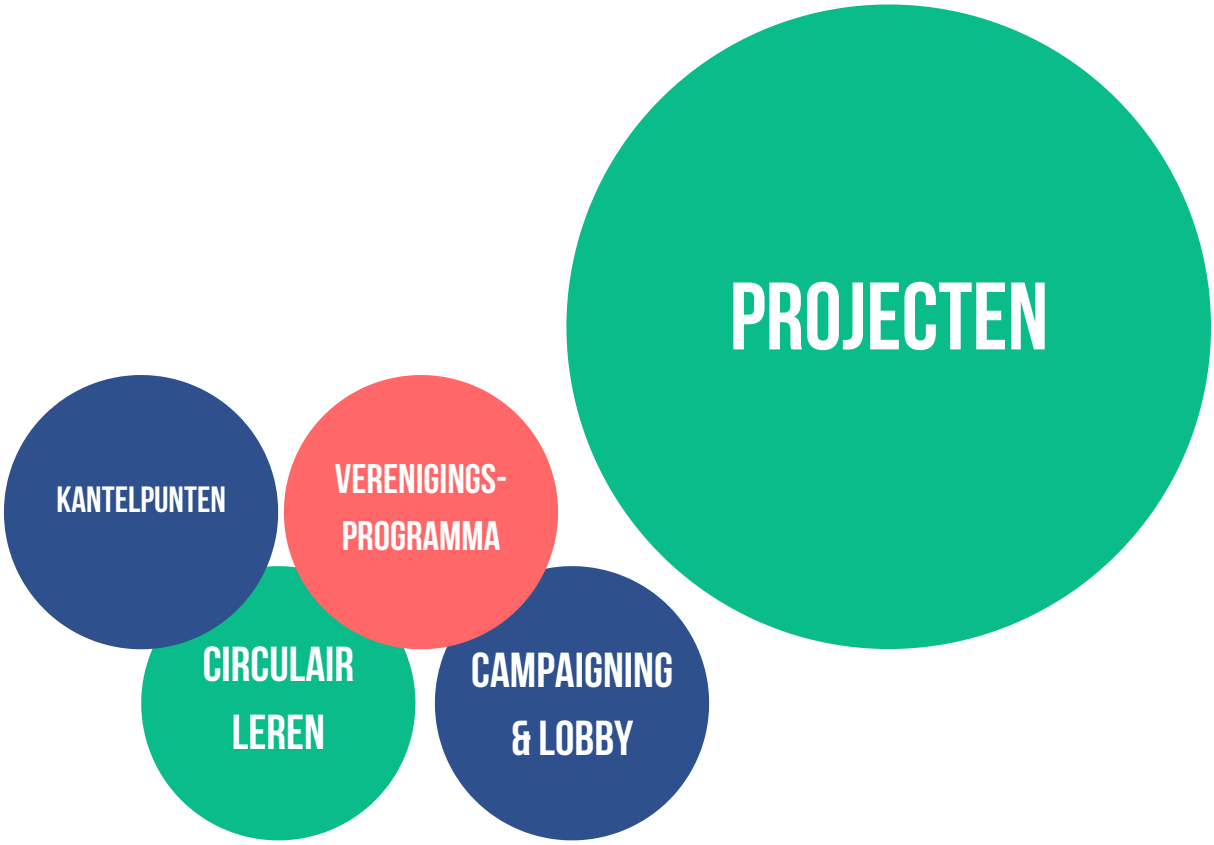

H3.1 PROJECTEN OVERZICHT VERENIGING CIRCULAIR FRIESLAND

NOORD NEDERLAND VERDIENT CIRCULAIR

Betreft NNL programma omtrent stimuleren circulaire economie bij MKB-bedrijven. VCF is penvoerder van een brede coalitie met maar liefst 15 partners.

Looptijd: 1 januari 2022 tot medio 2023

Betrokken partijen: o.a. NHL Stenden, Campus Fryslân/RUG, Rabobank, Ynbusiness, NICE, TCNN, Vereniging Circulair Friesland. Aanhaken grote groep leden mogelijk tijdens uitvoering.

FRONTSH1P

Groot Europees project. Ons budget wordt ingezet voor: Waardeketen en stakeholder analyses, programma opzetten UN RCE, matchmaking bedrijven, kennisdeling.

Looptijd: Juni 2021 toegekend. Start eind 2021. Duurt 3 tot 4 jaar.

Betrokken partijen: Provincie, SPARK, Vereniging Circulair Friesland.
Aanhaken andere leden volgt tijdens uitvoering project

FRYSLÂN WOONT CIRCULAIR

Samen met woningcorporaties werken we aan circulaire proeftuinen naar het voorbeeld van Drenthe Woont Circulair. Komend jaar wordt dit programma gevormd. Financiering is gericht op JTF en Groeifonds. Opdrachtgever: 3 NNL provincies.

Looptijd: start in juni 2021. De duur is 1 jaar (daarna verder met programma)

Betrokken partijen: Elkien, Accolade, VFW (eventueel: gemeenten, aannemers, leveranciers), Vereniging Circulair Friesland.

GOW! PROEFTUINEN

VCF doet de uitvoering van een deel van het SNN-project (EFRO) van Van Wijnen. Focus: CIRCO-tracks, georganiseerde uitvragen, community wijkgericht ontwikkelen en communicatie.

Looptijd: Van augustus 2021 tot december 2023 (2,5 jaar)

Betrokken partijen: Van Wijnen. Aanhaken andere leden mogelijk via uitvoering CIRCO en community of practice, Vereniging Circulair Friesland.

HET SCHONE NOORDEN

Noordelijk programma dat gericht is het ontwikkelen van het circulaire kunststoffencluster van Europa

Looptijd: 2020 tot 2030

Betrokken partijen: o.a. Noordelijk bedrijfsleven, NHL Stenden Hogeschool, RUG, gemeente Heerenveen en provincies Fryslân, Groningen en Drenthe, IPF, NOM, Vereniging Circulair Friesland.

PROGRAMMA CIRCULAIR INKOPEN BEDRIJVEN

In lijn met het inkoopprogramma voor overheden een programma organiseren voor bedrijven – hoe de eigen keten te betrekken en om te gaan met circulaire aanbesteding. Stagiair Emma Arends werkt dit programma uit. Mogelijk link met project FRONTSH1P.

Looptijd: Tijdens de Week van de Circulaire Economie

SPARK THE MOVEMENT

Beweging om het onderwijs te betrekken bij het regionale leren voor een circulaire economie en een duurzame samenleving -van basisschool tot universiteit

Looptijd: Van 2018 tot 2025

Betrokken partijen: Friese Poort, Friesland College, Aeres, Van Hall Larenstein NHL Stenden, Campus Fryslân, Omrin, Rabobank, Provincie Fryslân, Oranjewoud, Vereniging Circulair Friesland.

CIRCULAIRE RECREATIE VERBLIJVEN

We ontwerpen een zogenoemde 'cafetaria model' om vraag en aanbod van circulaire recreatie verblijven bij elkaar te brengen.

Betrokken partijen: Bowinn, Vereniging Circulair Friesland en Toerisme Alliantie Friesland.

VEZELHENNEPKETEN

Na aftrap voor de zomer werken we nu de businesscase uit om regionaal de vezelhennepketen te sluiten: teelt, verwerking, toepassing. I.s.m. Copper8.

Looptijd: vanaf september 2021

Betrokken partijen: Jorritsma Bouw, Achterbosch Architecten, gemeente Leeuwarden, Rabobank, Caparis, (Lont en Green Inclusive), Vereniging Circulair Friesland.

ACTIEPLAN CIRCULAIRE GASTVRIJHEIDSSECTOR

Inhoud: project is bedoeld om de gastvrijheidssector in een circulaire beweging te krijgen op basis van een uitvoeringsplan met een duidelijk toekomstbeeld en concreet handelingsperspectief aan de hand van doelen en acties en projecten.

Looptijd: 2020 tot 2024

Betrokken partijen: Provincie Fryslân, TAF, Ynbusiness, Merk Friesland, Vereniging Circulair Friesland.

AMBITIETAFEL GEBIEDSONTWIKKELING FRIESE WADDENKUST 2100

Doel van de Ambitietafel is het met deskundigen concreet en objectief in beeld brengen van een realiseerbaar toekomstbeeld in 2100 van de Friese Waddenkust als een groen, duurzaam, meegroeiend en waterkerend kustlandschap

Looptijd: start najaar 2021

Betrokken partijen: o.a. provincie Fryslân, Wetterskip Fryslân, Rijkswaterstaat, It Fryske Gea, Vereniging Circulair Friesland.

GRONDSTOFFEN HUB

Met een aantal gemeenten verkennen we de mogelijkheid voor een grondstoffen-hub voor infra.

Looptijd: vanaf november, 6 maanden

Betrokken partijen: Antea Group, Leeuwarden, T'diel, Waadhoeke, Súdwest, Heerenveen, Vereniging Circulair Friesland.

5% WATERBESPARING

Bij 2030 5% minder waterverbruik bij consumenten in de gemeente Leeuwarden

Looptijd: voorjaar 2022 tot najaar 2022

Betrokken partijen: Gemeente Leeuwarden, Watercampus (CEW) NHL Stenden, Vereniging Circulair Friesland.

SCHEIDEN BIJ DE BRON

Een van de doelstellingen van de circulaire economie is om reststoffen op een zo'n hoog mogelijke plaats in een productieproces terug te winnen. Een algemene vuistregel hierbij luidt: Hoe minder processtappen een materiaal moet doorlopen voor hergebruik, hoe hoogwaardiger het materiaal in te zetten is. Bij een goede implementatie worden zowel het milieu als de portemonnee gespaard

Looptijd: vanaf winter 2021 doorlopend

Betrokken partijen: Initiatief samen met de Watercampus, alle industriële VCF leden, Vereniging Circulair Friesland.

CIRCO HUB

Opbouwen CIRCO-hub met regionale partners om jaarlijks 6-10 CIRCO-tracks te organiseren. Inzet op communicatie, website, locatie en opbouwen programma 2022.

Looptijd: start in juli 2021 en duurt min. 4 jaar

Betrokken partijen: Provincie, Leeuwarden, Rabobank, Ynbusiness, Vereniging Circulair Friesland. Aanhaken grote groep leden via uitvoering

CIRCULAIRE BEDRIJVEN TERREINEN

Een vijftal bedrijventerreinen in Fryslân werken samen om individueel een routekaart te ontwikkelen naar een circulair bedrijventerrein.

Looptijd: eind 2021 en loopt tot eind 2022

Betrokken partijen: Súdwest, Leeuwarden, Heerenveen, Smallingerland, Omrin, Vereniging Circulair Friesland. Aanhaken andere gemeenten en leden op de bedrijven-terreinen mogelijk

FRYSLÂN WOONT CIRCULAIR: CIRCULAIR EN BIOBASED BOUWEN

Een van de sectoren waar op circulair gebied veel te winnen valt op het gebied van innovaties, grondstoffenverbruik en CO2-opslag is de (woning)bouwsector. Als Circulair Friesland ondersteunen we daarom ontwikkelingen die bijdragen aan een circulaire bouwsector. Dit onder de noemer 'Fryslân woont Circulair', waarin we streven naar een nieuwe bouwnorm in onze regio (en daarbuiten): circulair en biobased.

Voor deze ontwikkeling zijn alle partijen binnen Circulair Friesland van uiterst belang: overheden, ondernemers en onderwijs.

De Friese Vezelhennepketen

Een van de concrete kansen is de breed gedragen ontwikkeling van vezelhennepproductie, verwerking en toepassing in de Friese regio. Dit project is een onderdeel van 'Fryslân Woont Circulair'. Deze vezelhennep-ontwikkeling is gestart door ondernemer Marthijs Roorda en Freonen-projectleider Bouwe de Boer in samenwerking met Circulair Friesland.

Circulair Friesland ontwikkelt het project nu met diverse ketenpartners:

- GreenInclusive
- Jorritsma Bouw
- Bouwbedrijf Lont
- Gemeente Leeuwarden
- Caparis
- AchterboschArchitecten
- Rabobank
- Noardlike Fryske Wâlden

Vóór de zomer zijn er twee belangrijke stappen gezet voor deze ontwikkeling: (I) de intentieverklaring is ondertekend om met deze groep een waardecase uit te werken die de voordelen en uitdagingen in kaart brengt en (II) Bouwbedrijf Lont heeft ingestemd met de toepassing van vezelhennepisolatie in nieuwbouwontwikkeling in gemeente Leeuwarden.

Na de zomer zijn Circulair Friesland en adviesbureau Copper8 met alle partijen in gesprek gegaan om de benodigde informatie op te halen en vraagstukken te beantwoorden. Op 22 november vond een expertsessie plaats met de ketenpartners en nationaal geroemde biobased-experts Jan-Willem van de Groep en Atto Harsta. Begin januari wordt de waardecase gepresenteerd. Doelstelling voor Circulair Friesland is om met deze doorbraak op vezelhennep circulair en biobased bouwen structureel te borgen in de bouwontwikkeling in Fryslân.

Groeifondsaanvraag 'Biobased bouwen'

De maatschappij wordt geconfronteerd met opgaven van adaptatie aan ontwikkelingen als klimaatverandering en verlies van biodiversiteit. Dit vraagt een omschakeling naar een andere wijze van produceren en consumeren op het gebied van energie, landbouw, bouw en mobiliteit (zie o.a. Klimaatakkoord). Er is tegelijk een zeer grote vraag naar woningen. Een mogelijkheid om tegelijk bij te dragen aan mitigatie van broeikasgassen en te voorzien in de bouwopgave is Biobased Bouwen. Biobased Bouwen is: met modulaire industriële productie van gebouwen/woningen/infra met hout en ander biobased bouwmaterialen sneller, lichter en flexibeler bouwen met materiaal uit eigen regio. De toepassing van biobased materialen in de bouwen voorziet in opslag van CO2 door land- en bosbouw. De industriële productie vermindert tegelijk de uitstoot van CO2 en stikstof.

Om deze ontwikkeling te versnellen neemt VCF deel aan een groeifondsaanvraag met diverse Noord-Nederlandse organisaties, onder leiding van BuildinG Groningen. Over het succes van deze aanvraag valt in 2022 duidelijkheid te geven. De vormgeving van de aanvraag heeft ertoe geleid dat vele (Friese) partners elkaar hebben gevonden in een gedeelde ambitie om biobased bouwen verder te ontwikkelen in de regio.

MEER INFO?

NICK.BOERSMA@
CIRCULAIRFRIESLAND.FRL

Project Noord-Nederland woont Circulair

Het idee van 'NNL Woont Circulair' is om op noordelijke schaal d.w.z. ook met de woningcorporaties in Fryslân en Groningen een initiatief naar het voorbeeld van 'Drenthe Woont Circulair' te starten. Daarmee komt er een gelijk speelveld en wordt er een directe forse circulaire bouwimpuls in Noord-Nederland gegenereerd.

Alvorens het zover is moet eerst concreet verkend worden of de corporaties in Fryslân en Groningen open staan voor een dergelijke aanpak. De eerste signalen duiden daar overigens wel op. Als dat ook werkelijk zo uitgesproken wordt, dan wordt verkend aan welke contouren een projectplan Noord-Nederland Woont Circulair moet voldoen. Vereniging Circulair Friesland voert deze verkenning uit in samenwerking met de Friese woningcorporaties.

Wat creëert dit initiatief
noordelijke proeftuin voor circulair bouwen en wonen. In 2040 bouwen en renoveren we 100% circulair en hebben we een circulaire bouwwereld in Noord-Nederland. Met deze ambitie bieden we het de gehele bouwketen in Noord-Nederland en daarbuiten een regionale proeftuin waarin gewerkt wordt aan het daadwerkelijk realiseren van de circulaire bouwambities van Nederland.

Vanuit Fryslân is het programma met woningcorporaties een van de hoofdonderwerpen binnen de strategische ontwikkeling 'Fryslân Woont Circulair'.

ACTIEPLAN CIRCULAIRE GASTVRIJHEIDSSECTOR

In 2020 is een stevige aanzet gegeven om de gastvrijheidssector in een circulaire beweging te krijgen. Deze beweging is in 2021 doorgezet en uitgebreid. In opdracht van de provincie Fryslân is het Actieplan Circulaire Gastvrijheidssector opgesteld. Een uitvoeringsplan met een duidelijk toekomstbeeld en concreet handelingsperspectief aan de hand van doelen en acties en projecten. Op drie niveaus: bezoeker, bedrijf en bestemming wordt consistent toegewerkt naar circulair verblijf, vervoer en vermaak in Fryslân. In opdracht van de provincie Fryslân werkt de komende twee jaar vanuit Circulair Friesland twee dagen per week de Circulaire Loods Hanneke Schmeink aan het actieplan.

In 2021 lag de nadruk op informeren, stimuleren en agenderen.
In nauwe samenwerking met TAF en Ynbusiness is actief ingezet op het faciliteren en stimuleren van ondernemers naar een meer duurzame en circulaire bedrijfsvoering.

Niet iedere ondernemer is hetzelfde en heeft dezelfde behoefte. Daarom is ingezet op een 'mandje' samenstellen met verschillende tools en instrumenten om te inspireren, stimuleren, faciliteren en enthousiasmeren.

Naast ondernemers zijn diverse contacten met gemeenten en overheden om de gastvrijheidssector te agenderen en waar mogelijk in te bedden in opgaves als regionale energiestrategie en mobiliteit. In samenwerking met de Friese Milieufederatie en Jong Leren eten werden de streekzomer fietsroutes uitgebreid met kookworkshops en recepten, samengesteld door ROC Dutch Cuisine studenten. Daarmee werd de Friese bezoeker en bewoner verleid tot lekker uitwaaien op de fiets en te genieten van heerlijke lokale, duurzame voedsel van onze Friese voedselproducenten. En een mooie ontwikkeling op 4 november heeft Visit Wadden haar duurzame ambitie kenbaar gemaakt: Het Waddengebied wil in 2030 (één van de) duurzaamste bestemmingen van Europa zijn. Ruim 100 ondernemers onderschreven die ambitie. Samen met Merk Friesland is een checklist uitgewerkt voor ondernemers aan de hand van de 7 pijlers van Metabolic.

VRAGEN?

HANNEKE.SCHMEINK@
CIRCULAIRFRIESLAND.FRL

CIRCULAIRE BEDRIJVENTERREINEN

Samen met vier gemeenten, de provincie Fryslân en Omrin gaan we aan de slag om voor vijf Friese bedrijventerreinen een circulaire ambitie te bepalen en waar mogelijk ook de eerste stappen daarin te maken; de vijf bedrijventerreinen dienen als voorbeeld voor andere bedrijventerreinen in Friesland. Dit zijn Haskerveen in Heerenveen, de Swette in Leeuwarden, de Hemmen in Sneek, Ecopark de Wierde en de Haven in Smallingerland.

Uiteindelijk hopen we dat er tientallen bedrijventerreinen per jaar stappen gaan maken om meer circulair te worden.

Begin 2022 staat het project nog open voor andere gemeenten en bedrijventerreinen om aan te sluiten.

Voor de bedrijventerreinen die in dit project mee doen wordt de huidige circulaire situatie o.b.v. de zeven kenmerken van de circulaire economie in beeld gebracht. Daarnaast zullen reststromen in beeld worden gebracht en inventariseren we de kansrijke (investerings)projecten. Vervolgens wordt er een maatwerk stappenplan uitgewerkt om circulairder te worden.

Als eindresultaat levert het project ook een algemene Routekaart Circulaire Bedrijventerreinen Fryslân, met benodigde stappen, maatregelen, projecten en financieringsstrategie die nodig is om circulair te worden. Deze routekaart komt na afloop van het project beschikbaar voor alle Friese bedrijventerreinen die circulair willen worden.

Het project is combinatie van data analyse, bijeenkomsten en workshops per bedrijventerrein en plenaire bijeenkomsten open voor alle leden en stakeholders.

Samen met gemeenten, provincie, bedrijven en bedrijventerreinorganisaties en andere stakeholders zetten we zo de eerste gestructureerde stappen op weg naar 100% circulaire bedrijventerreinen.

VRAGEN?

JANTIE.VANDERLAAN@
CIRCULAIRFRIESLAND.FRL

GOW! PROEFTUINEN

GOW! Proeftuinen is een project van Van Wijnen waarin Circulair Friesland Van Wijnen ondersteunt met een aantal activiteiten. Daarbij is het doel dat leden van de vereniging een actieve rol in het project krijgen waarna de opgedane kennis en resultaten gedeeld worden met de vereniging.. Van Wijnen heeft voor dit project een EFRO-subsidie ontvangen.

GOW staat voor Gebouwde Omgeving op Wijkniveau. Het project betreft het opzetten van drie verschillende proeftuinen in drie woonwijken in drie verschillende gemeenten in de provincies Fryslân, Groningen en Drenthe waarin duurzaam en circulaire bouwinnovaties versneld, efficiënt en flexibel kunnen worden ontwikkeld in een operationele omgeving.
Een proeftuin bestaat uit een online omgeving gecombineerd met (mobiele) fysieke locatie in de wijk. Er wordt ingezet op interactie tussen de stakeholders in de wijk en het MKB dat hier in samenwerking met Van Wijnen bij betrokken wordt. Vraag en aanbod ontmoeten elkaar.

Circulair Friesland is met onze leden één van de partners van Van Wijnen in dit project. Wij gaan met Van Wijnen en de andere partners, binnen dit project de volgende zaken opzetten en uitvoeren:

- Het uitvoeren van een aantal Circo demo's en tracks
- Het ontwikkelen van een community of practice. Hierin zijn momenteel al een aantal VCF leden betrokken.
- Het organiseren van een aantal specifieke uitvragen t.b.v. het GOW project onder de VCF leden.

De dorpen/wijken waar naar gekeken wordt om mee aan de slag te gaan zijn :
- Groningen Ten Post (dorp)
- Drenthe Emmen Bargeres
- Friesland Sneek Het Eiland

Daarnaast is de wijk De Greiden uit Heerenveen ook een mogelijkheid, aangezien hier ook al diverse ontwikkelingen zijn waar Van Wijnen bij betrokken is. Het project loopt tot juli 2023.

HET SCHONE NOORDEN

In de afgelopen jaren heeft Circulair Friesland aan de wieg gestaan van het project Het Schone Noorden met een grote ambitie: Noord-Nederland wordt hét circulaire kunststoffencluster van Europa. Aanleiding is dat de recycling van plastics beter moet, veel beter. Dat vraagt om samenwerking van alle partijen in de keten van productie, gebruik en hergebruik. In de drie Noordelijke provincies zijn die partijen allemaal vertegenwoordigd. Het Schone Noorden brengt ze bij elkaar. Kwartiermaker Rob Hamer zet in op de energie van bedrijven en kennisinstellingen.

'Het sluiten van die keten is een gigantische uitdaging'
Aldus Rob Hamer. Maar juist in de drie Noordelijke provincies zijn alle bedrijven en kennisinstellingen aanwezig om een circulaire plastic-keten te maken. 'Daarom hebben we de ambitie om hier hét circulaire kunststoffencluster van Europa te ontwikkelen.' Daar zet Hamer zich binnen het project Het Schone Noorden, inmiddels al meer dan anderhalf jaar voor in.
Al in de eerste fase is bedrijven gevraagd om plannen in te leveren die bijdragen aan de circulaire plastic-keten.

Inmiddels ligt er een portfolio met 60 projecten waar tientallen bedrijven en alle kennisinstellingen bij betrokken zijn. 'Een mooi voorbeeld is Nedcam (lid van Circulair Friesland) in Heerenveen, dat onder meer mallen voor polyester boten maakt. Die mallen zijn nu nog niet recyclebaar. VCF-lid NedCam onderzoekt nu met CuRe Technology uit Emmen of zij met gerecyclede kunststofpellets dit probleem kunnen oplossen.'

Via workshops leren de bedrijven die meedoen elkaar kennen en ontstaan er ook nieuwe verbindingen. Een projectteam helpt bij het vinden van financiering, bijvoorbeeld door het oerwoud aan subsidieregelingen in kaart te brengen. Zo kunnen we adviseren over een goede route voor publieke of private financiering.' Dit hoort bij de tweede fase van het plan. Het doel is om de komende tien jaar een miljard aan investeringen te realiseren.

nmiddels zijn vier pijlers geïdentificeerd, waarmee de grote uitdagingen echt kunnen worden aangepakt. Bij het hergebruik van polycondensaten zoals PET in verpakkingen, de eerste pijler, is een goede aanvoer belangrijk. Bedrijven als Morssinkhof en Cure Technology verwerken die tot nieuwe grondstoffen. 'Inmiddels hebben we hiervoor een consortium gevormd dat de hele keten kan sluiten', aldus Hamer. Voor hergebruik van polyolefinen (PE, PP) verpakkingen, de tweede pijler, is naast mechanische recycling nu eigenlijk alleen pyrolyse een optie. 'En dat heeft nu nog een laag rendement', weet Hamer. Betere sortering en reiniging kan de bruikbaarheid van het ingezamelde materiaal voor chemische en mechanische recycling vergroten.

Vervolgens is er de pijler kunststof en composiet in bouw en constructie. De bouw gebruikt al steeds meer kunststoffen, bijvoorbeeld in kozijnen en leidingen, maar wil nog veel verder verduurzamen. 'Hiervoor is het nodig om nieuwe materialen en bouwelementen te ontwikkelen die ontworpen zijn om lang mee te gaan, maar daarna weer hergebruikt kunnen worden.' Ten slotte zijn er polycondensaten in textiel. Hamer: 'Recycling van de kunststoffen in textiel is op dit moment nog grotendeels onontgonnen terrein. Maar het gaat wel om enorme hoeveelheden kleding en tapijt. Hierin hebben we samenwerking gezocht met partners uit de textielindustrie in Overijssel.' De uitdagingen en de kansen in plastic recycling zijn groot.

Noord-Nederland heeft een goede kennisinfrastructuur en veel bedrijven in de plasticsector die samen die cirkel kunnen sluiten en laten draaien. Bovendien is er de wil om samen te werken. Die energie in de regio is de oorsprong van dit hele traject', zegt Hamer.

De potentie is groot, blijkt ook uit de ambities die voor de komende tien jaar zijn uitgesproken: een jaarlijkse groei van 5 procent voor de bedrijven, het aantrekken van 150 kleine en 5 grote ondernemingen in de circulaire projecten, een miljard aan bedrijfsinvesteringen en in totaal zesduizend banen creëren. Hamer vat samen: 'Het doel is schone technologie voor een schoon milieu.'

'Het begin is er, en nieuwe bedrijven zijn altijd welkom, benadrukt Hamer. 'De kunststoffensector groeit sneller dan gemiddeld. Duurzaamheid is ook een verstandige economische strategie voor bedrijven. Alleen dan is je voortbestaan op langere termijn gewaarborgd.'

Ontwikkelen van Friese ecosysteem kunststoffen
Binnen Het Schonen Noorden vormen gemeente Heerenveen, Eemshaven-Delfzijl en Emmen de drie clusters die inzetten op strategische samenwerking. Een interessant perspectief in Fryslân is de ontwikkeling van een Fries ecosysteem in de hele provincie met bedrijven op gebied van kunststoffen waarin cluster Heerenveen de rol van vliegwiel heeft. Het Friese ecosysteem zal een versterking van Het Schone Noorden betekenen. Hiervoor gaan alle betrokken partijen in Fryslân een Fries Bidbook opstellen om vanuit de huidige kracht naar de volgende fase te werken om internationaal onderscheidend en bekend te worden.

Hier ligt een mooie link met het Europese project FrontSH1P dat in najaar 2021 is gestart en waaraan Circulaire Friesland en provincie Fryslân deelnemen. Kunststoffen is binnen dit project namelijk één van de hoofdthema's. Andere Europese regio's willen graag profiteren van de voorsprong in kennis die in de regio Noord-Nederland inmiddels is opgebouwd.

Nedcam werkt aan recyclebare mallen

5% REDUCTIE IN VERBRUIK DRINKWATERVERBRUIK IN 2030 DOOR PARTICULIEREN

De gemeente Leeuwarden wil samen met Vitens via praktijkgericht onderzoek, inzicht krijgen in de effectiviteit en haalbaarheid van verschillende maatregelen, gericht op het reduceren van het drinkwaterverbruik.

Het onderzoek beoogt beter inzicht te bieden in de verklarende factoren voor (duurzaam) waterverbruik. Daarvoor is informatie nodig over de huidige situatie van het waterverbruik 'achter de voordeur' in Leeuwarden; van welke factoren is het waterverbruik afhankelijk? Wat doen inwoners al om waterverspilling tegen te gaan en wat beweegt en motiveert hen om water al dan niet te besparen? Gedachte is dat indien er inzicht is in de verschillen in watergebruik en de verklarende factoren daarbij dan kan er gericht geadviseerd worden over effectieve maatregelen om dit te realiseren. Doel is om zomer 2022 dit project af te ronden en zal worden uitgevoerd door CEW in samenspraak met VCF.

SCHEIDEN AAN DE BRON MOGELIJK MAKEN MET WATER

Circulaire Economie in de maak- en voedingsmiddelenindustrie
In een circulaire economie gebruiken we materialen enkel nog, in plaats van ze te verbruiken en afdanken. Na gebruik winnen we de materialen of reststoffen terug uit reststromen met hun oorspronkelijke waarde, dit beogen we voor alle product ingrediënten die ingezet worden.

Op dit moment loopt er een project met als doel om reststoffen op een zo'n hoog mogelijke plaats in het productieproces terug te winnen en te hergebruiken. Er worden combinaties gevormd van bedrijven uit de Friese maak- / voedingsmiddelenindustrie en technologieontwikkelaars om deze gezamenlijk een case te laten ontwikkelen.

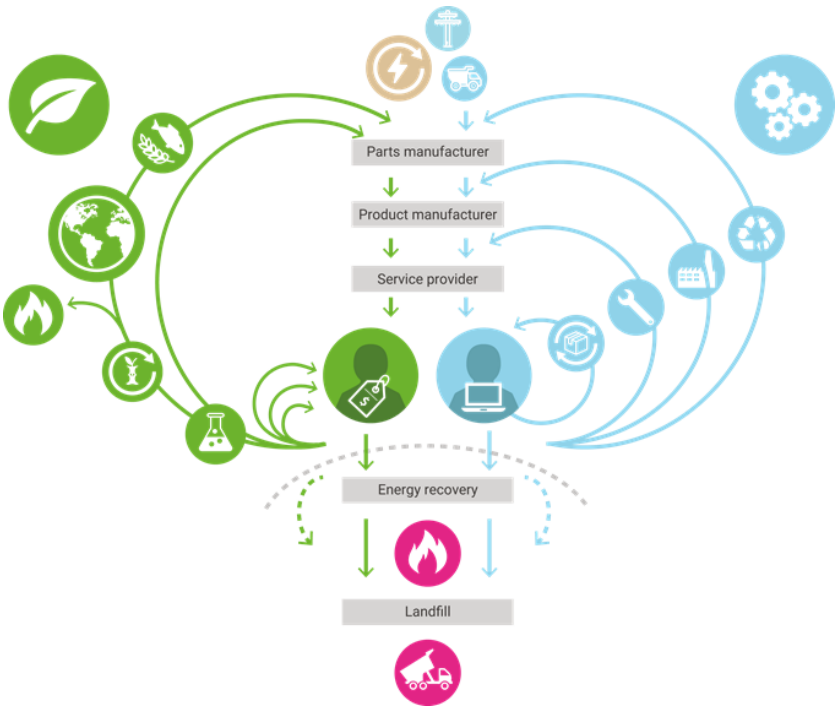

VRAGEN?

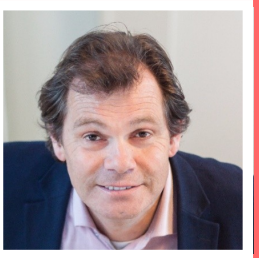

LANK.VAESSEN@
CIRCULAIRFRIESLAND.FRL

BIO-GRONDSTOFFEN

In 2021 is op verschillende lijnen gewerkt aan een circulaire inzet van bio-grondstoffen. Aan het begin van het jaar is samen met de Provincie Fryslân gewerkt aan een afwegingskader voor bio-grondstoffen. Meer specifiek is er gekeken naar de verschillen tussen verwerkingsroutes voor bermmaaisel, waarin met in ingezoomd op de verschillen in emissies tussen de routes. Dit heeft geleid tot een breder inzetbaar en gevalideerd instrument dat ingezet kan worden om keuzes te maken in een complex speelveld.

Een van de toepassingen van bio-grondstoffen in een bijdrage aan de kringlooplandbouw. Zo wordt er in de regio meegewerkt aan een groot landelijk kennisprogramma naar Circulair Terreinbeheer. Hierin worden op o.a. 5 pilotlocaties in Friesland verschillende verwerkingsmethoden onder begeleiding van de WUR gemonitord en vergeleken. Ook de ministeries LNV en IenM zijn betrokken om de resultaten van dit onderzoek te gebruik naar wijziging van beleid/ wet & regelgeving rond het verwerken van deze stromen. Met name rond verwerking via de bokashi route leven nog veel vragen over de verwerking, en de inpassing hiervan in beleid.

In het verlengde hiervan heeft vanuit de Friese landbouwagenda het initiatief om lokaal kringlopen te sluiten een vlucht genomen. Gestart vanuit Súdwest Fryslân wordt er nu vanuit verschillende gebieden in Friesland interesse getoond in de werkwijze. Ook op andere gebieden wordt de samenwerking gezocht om de in Friesland vrijkomende biogrondstoffen zo goed mogelijk in te zetten, liefst binnen de regio.

Naast mogelijkheden binnen de landbouw, wordt er ook gewerkt aan de toepassing in de bouw. Gewassen als hennep, vlas, miscanthus of lisdodde nemen, of staan op het punt, een vlucht te nemen in de bouw. Circulair Friesland ondersteunt dit door de partijen in de bouwketen te activeren meer van de materialen te gaan gebruiken, en daarbij een goed verdienmodel voor teler en toepassing niet uit het oog te verliezen.

De ontwikkeling van natte teelten loopt hier wat betreft afzet nog iets op achter, maar heeft ook zijn eigen dynamiek. Er ligt een grote opgave om de emissies vanuit het veenweidegebied terug te dringen, o.a door het vernatten van deze gebieden. Dit heeft invloed op de manier van boeren aldaar. In sommige gebieden kan het te nat worden voor reguliere melkveehouderij. Een overstap naar natte teelten kan een nieuw toekomstbestendig verdienmodel bieden, zeker wanneer er vanuit verschillende diensten inkomsten gegenereerd kunnen worden. Denk aan het realiseren van biodiversiteit, voorkomen emissies uit het veen en het vastleggen van CO2 in materialen. Vanuit deze kansen zijn we binnen VCF, samen met partners uit de veenweideketen aan het kijken naar samenwerking in toekomstige projecten binnen de Veenweidetafel. Komend jaar kunnen hiervan de vruchten worden gelukt.

VRAGEN?

SVEN.JURGENS@
CIRCULAIRFRIESLAND.FRL

AMBITIETAFEL GEBIEDSONTWIKKELING FRIESE WADDENKUST 2100

Sinds juli 2021 is de heer Harm Beerda, op verzoek van de directie van Circulair Friesland, actief als ambassadeur namens Circulair Friesland. Aanleiding voor het verzoek zijn de grote circulaire kansen die zich in Fryslân voordoen op gebied van reduceren van grondstofstromen in kader van weg- en waterbouw, waterveiligheid en natuurontwikkeling, zeker ook in de Friese kustzone. De heer Beerda is deskundig op deze terreinen op basis van meer dan 40 jaar internationale ervaring als Waterbouwkundig Ingenieur. Tot voor enkele jaren was Harm Beerda lange tijd CEO van Koninklijke Oosterhof Holman, één van de leden van onze vereniging. Hij was in 2015 persoonlijk betrokken bij de oprichting van onze vereniging.

Harm Beerda heeft in de afgelopen maanden namens Circulair Friesland de start begin 2022 van de 'Ambitietafel Gebiedsontwikkeling Friese Waddenkust 2100' voorbereid. Deelnemers zijn onze leden Wetterskip Fryslân, provincie Fryslân, Rijkswaterstaat Noord, It Fryske Gea en LTO Noord en ook Vogelbescherming, , Holwerd aan Zee, Waddenacademie, Taskforce Deltatechnologie, Deltaprogramma, Ministeries, Universiteit Twente, Universiteit Delft en Wageningen University & Research.

Doel van de Ambitietafel is het met deskundigen en betrokken organisaties concreet en objectief in beeld brengen van een realiseerbaar toekomstbeeld in 2100 van de Friese Waddenkust als een groen, duurzaam, meegroeiend en waterkerend kustlandschap.

VRAGEN?

EVERTJAN.VANNIJEN@CIRCULAIRFRIESLAND.FRL

AMBITIETAFEL DUURZAME MOBILITEIT FRYSLÂN

Recent is het initiatief genomen door leden van de vereniging om een ambitietafel te starten die zich richt op het realiseren van een duurzaam mobiliteitsplan voor provincie Fryslân in 2025. Veel van onze leden zijn in hun eigen organisaties al volop aan de slag met dit thema. Tegelijk is de constatering dat er behoefte is aan een samenhangend uitvoeringsplan voor de regio in combinatie met een forse versnelling van de uitvoering, vooral door onderling goed samen te werken.

Een mooi basis hiervoor is eerder dit jaar binnen de vereniging gelegd door een projectteam dat onder leiding van Antea Group de Routekaart Duurzame Mobiliteit heeft opgeleverd.

Leden zijn welkom om aan te haken bij deze ambitietafel. Nadere informatie volgt in het eerste kwartaal van 2022.

MEER INFO?

NICK.BOERSMA@CIRCULAIRFRIESLAND.FRL

H3.2 PROJECTEN VAN ONZE LEDEN

Een greep uit alle circulaire ontwikkelingen

Veel van onze leden nemen het initiatief om circulaire projecten te starten en uit te voeren. We noemen hier een aantal aansprekende en actuele voorbeeldprojecten.

BETTER WETTER

Programma rond de veenweidegebieden. Denk aan waterbeheer, natte teelten, biodiversiteit

Betrokken partijen: Gemeente Dantumadiel Nordwin/Aeres, Provincie Fryslan, Van Hall Larenstein, Wetterskip Fryslan, It Fryske Gea FMF, Staatsbosbeheer

BGDD

Lisdodde teelt en gebruik isolatiemateriaal

Betrokken partijen: Bouwgroep Dijkstra Draisma

CIRCULAR SANITATION

het creëren van een circulaire keten waarin waardevolle (micro)nutriënten in poep en plas maximaal worden hergebruikt voor een voedselrijke bodem.

Betrokken partijen: Feedtuber, Ecoras

PHA PROGRAMMA

Programma om de keten van bioplastic PHA op te zetten. Lijnen rond productie, verwerking, eindmarkten en end-of-life

Betrokken partijen: Paques, Ecoras

PILOTS CIRCULAIR TERREINBEHEER

Onderzoek naar effecten op bodem en procesvoering van verschillende manieren om groenstromen te verwerken (compostering, bokashi)

Betrokken partijen: Agriton, gemeenten Leeuwarden, Sudwest Fryslan, Schiermonnikoog, Noord-oost Fryslan

VISMIGRATIERIVIER

De Vismigratierivier bij Kornwerderzand wordt een wereldwijd unieke doorgang voor vissen, dwars door de Afsluitdijk. Door de aanleg van de Vismigratierivier wordt niet alleen de lage visstand in de Waddenzee en IJsselmeer verbeterd, maar het project geeft tegelijkertijd een impuls aan de regionale economie

Looptijd: 2020 tot 2023

Betrokken partijen: It Fryske Gea, provincie Fryslân en de Waddenvereniging en het Rijk

IT SWETTEHÛS

Het Swettehûs wordt gebouwd aan de westkant van Leeuwarden en wordt de nieuwe centrale voor het op afstand bedienen van veertig bruggen in Friesland. De materialen die gebruikt worden bij het bouwen zijn zo circulair mogelijk.

Betrokken partijen: Bouwgroep Dijkstra Draisma en provincie Fryslân.

KENNISCENTRUM RECYCLING PLASTICS

Haalbaarheidonderzoek naar het opzetten van een kenniscentrum rond het recyclen van plastics

Betrokken partijen: Ecoras, NHL Stenden

MULDER AGRO

Langjarige bokashi proef

Looptijd: van 2018 tot 2023

Betrokken partijen: Mulder Agro

STADION SC CAMBUUR

Het WTC-gebied In Leeuwarden ondergaat de komende jaren een metamorfose. De bouw van een nieuw voetbalstadion voor Cambuur in combinatie met winkels, horeca en indooractiviteiten (leisure) en ROC Friese Poort.

Looptijd: voorjaar 2022 tot voorjaar 2023

Betrokken partijen: Van Wijnen, ROC Friese Poort, Gemeente Leeuwarden, SC Cambuur

CLEAN UP XL

De ramp met de MSC Zoë en de afhandeling daarvan is de aanleiding geweest om zelf de mouwen op te stropen en een project op te tuigen: CleanUpXL is geboren. Project is gericht op 800.000 kilo afval in de Wadden- en Noordzee lokaliseren, bergen, opruimen, meten en hergebruiken, de urgentie benadrukken, bewustwording creëren, handelingsperspectief bieden en ander gedrag stimuleren.

Looptijd: 2021-2023

Betrokken partijen: o.a.Waddenvereniging, Stichting de Noordzee, Natuur en Milieufederaties

CIRCULAIRE GEMAAL

Het nieuwe gemaal Kalverdijkje in Leeuwarden zal volledig circulair gebouwd worden. Bij circulair bouwen draait het om slim gebruik van grondstoffen, producten en goederen, waardoor deze oneindig kunnen worden hergebruikt.

Looptijd: 2021-2022

Betrokken partijen: Wetterskip Fryslân

VISMIGRATIERIVIER

De Afsluitdijk bij Kornwerderzand wordt aangepakt, maar dat niet alleen. Bij dit icoon staat sinds 2018 het Afsluitdijk Wadden Center en wordt in de komende jaren de Vismigratierivier gerealiseerd.

De Vismigratierivier is een wereldwijd unieke doorgang voor vissen, dwars door de Afsluitdijk. Door de aanleg van de Vismigratierivier wordt niet alleen de lage visstand in de Waddenzee en IJsselmeer verbeterd, maar geven we tegelijkertijd een impuls aan de regionale economie. Het project wordt gerealiseerd door ondermeer onze leden It Fryske Gea, provincie Fryslân en de Waddenvereniging en door het Rijk, provincie Noord-Holland, Sportvisserij Nederland, Samenwerkingsverband Het Blauwe Hart en de Vereniging Vaste Vistuigen Noord.

De Vismigratierivier wordt aangelegd bij Kornwerderzand. Dit is de oostelijke, Friese zijde op de Afsluitdijk bij de Lorentzsluizen. Dat is de meest ideale plek in verband met de grote zoete lokstroom van het spuiwerk en de aansluiting op de diepe geulen van de Waddenzee.

De Vismigratierivier wordt aangelegd bij Kornwerderzand. Dit is de oostelijke, Friese zijde op de Afsluitdijk bij de Lorentzsluizen. Dat is de meest ideale plek in verband met de grote zoete lokstroom van het spuiwerk en de aansluiting op de diepe geulen van de Waddenzee.

Circulaire icoonproject

De vismigratierivier wordt vanwege de ecologische verbinding tussen Waddenzee en IJsselmeer al een circulair icoonproject met internationale allure. Naast deze functionele invalshoek wordt er maximaal ingezet op het herbenutten van lokale grondstoffen die vrijkomen zoals bijvoorbeeld zand, klei en basaltblokken. Gelet op de doelstelling om in 2030 in Nederland 50% minder primaire bouwstoffen te gebruiken is deze grondstoffen-benadering binnen het project Vismigratierivier van groot belang en een goed voorbeeld voor veel andere projecten in de weg- en waterbouw in Nederland en internationaal.

Klik op deze link voor meer informatie: https://www.itfryskegea.nl/project/vismigratierivier-en-afsluitdijk-wadden-center/

CLEANUP XL

Lid betrokken: Waddenvereniging

Overige Partners: Stichting de Noordzee, Duik de Noordzee Schoon, BDS Harlingen, Natuur en Milieufederaties, friendship Offshore en de Nationale Postcode Loterij

In de nacht van 1 op 2 januari 2019 verliest vrachtschip MSC Zoë boven de Wadden 342 containers. Meer dan drie miljoen kilo lading belandt in het kwetsbare natuurgebied. Ruim twee jaar later blijkt veel afval nog niet opgeruimd. Door het in kaart brengen van 3000 km2 zeebodem van de Noord- en Waddenzee met een sonar, weten we dat er naast resterende lading van de MSC Zoë nog heel veel meer andere rommel op de zeebodem ligt wat er niet hoort!

MEER INFO?

SVEN.JURGENS@
CIRCULAIRFRIESLAND.FRL

Deze ramp en de afhandeling daarvan is de aanleiding geweest om zelf de mouwen op te stropen en een project op te tuigen: CleanUpXL is geboren.
We gaan 800.000 kilo afval in de Wadden- en Noordzee lokaliseren, bergen, opruimen, meten en hergebruiken, de urgentie benadrukken, bewustwording creëren, handelingsperspectief bieden en ander gedrag stimuleren. Ons bovenliggend doel: behoud van deze prachtige en unieke natuur.

Vanuit Circulair Friesland ondersteunen we de Waddenvereniging in het vinden van het juiste netwerk om het geborgen materiaal op te schonen, een nieuw leven te geven en middels concrete producten regionaal (en nationaal) het belang van de actie benadrukken. Ben je geïnteresseerd om op basis van het geborgen materiaal nieuwe producten te maken en/of wil je producten aanbieden op basis van dit materiaal? Meld je dan bij Circulair Friesland of de Waddenvereniging!

Meer informatie: www.cleanupxl.nl

H4. CIRCULAIR LEREN

Het onderwijs in samenwerking én combinatie met circulariteit.

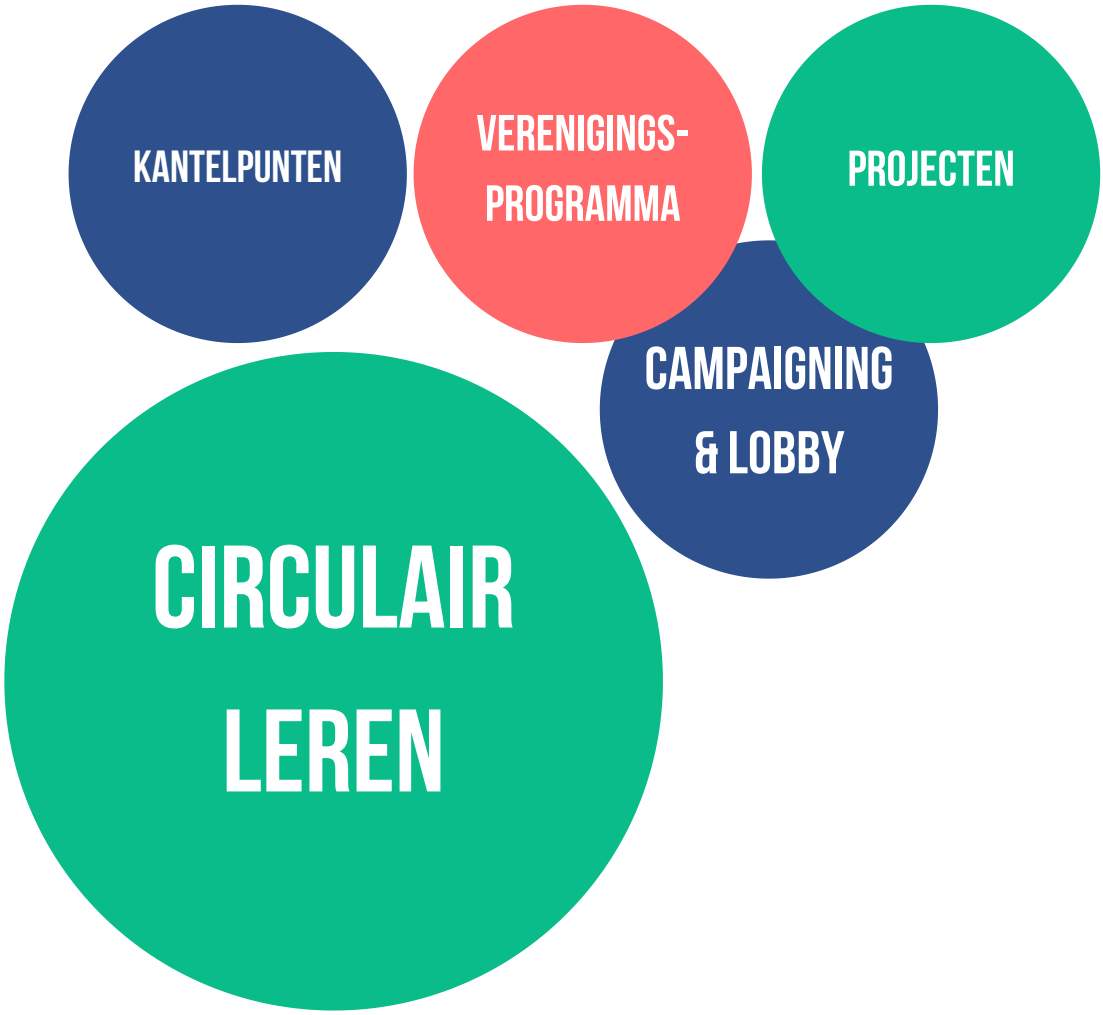

H4.1 CIRCULAIR LEREN: SPARK THE MOVEMENT

SPARK the movement is een initiatief van Circulair Friesland om het onderwijs structureel te betrekken bij de beweging richting een circulaire economie en een duurzame wereld.

Elke les, elk project, elke actie die bijdraagt aan een duurzame wereld is voor ons een Spark. En ook kleine vonken waarderen we: elke bijdrage kan de bewustwording van het belang om anders naar onze wereld te kijken aanwakkeren.

Alle Friese Sparks verzamelen we in de Eregalerij. Op de kaart kan je bovendien zien welke bedrijven en gemeenten actief bezig zijn met duurzaamheid. Als je weet wat waar gebeurt kan je slimmer en sneller in actie komen.
Maar actie alleen is niet genoeg. Bouwen aan een circulaire economie en aan duurzaamheid betekent zorgdragen voor jezelf, voor anderen en je leefomgeving en dus dat je verder kijkt dan je eigen grenzen en verder dan de dag van vandaag.

Heb je behoefte aan ondersteuning of advies? Dat kan telefonisch (0683905690), per mail (heleentje.swart@circulairfriesland.frl) of aan de hand van een persoonlijk gesprek: elke school of opleiding die aan de slag gaat met circulaire economie of met duurzaamheid kan aanspraak maken op 2 uur ondersteuning vanuit SPARK the movement!

MEER INFO?

HELEENTJE.SWART@
CIRCULAIRFRIESLAND.FRL

SPARK the Movement is het onderwijsprogramma van Verenging Circulair Friesland. Ons doel is het onderwijs van basisschool tot universiteit structureel te betrekken bij het gemeenschappelijke leerproces in de regio voor een circulaire economie en een duurzame samenleving.

Want al onze leden – bedrijven, overheden, kennisinstellingen – weten waarom dit belangrijk is en wat ze willen bereiken: een koploperpositie in Europa in 2025. Maar hoe doen we dat? Daar hebben we óók de jongere generaties bij nodig, en hun circulair talent!

Onze uitdaging is om het leren voor duurzame ontwikkeling met externe partijen in de regio met en voor jongeren normaal te maken. Vanzelfsprekend is basiskennis onontbeerlijk, maar duurzaam doen en denken leer je slechts beperkt uit de boeken. Daarom is er een structurele aanpassing nodig in het onderwijssysteem, die niet alleen richting geeft aan wat jongeren leren, maar ook aan hoe ze leren, waar ze leren, en van wie en met wie zij leren. Om die aanpassing te realiseren is het bovendien nodig dat regionale bedrijven en lokale overheden hun circulaire vraagstukken op tafel leggen en jongeren uitnodigen om met hen mee te leren.

SPARK werkt met een theory of change. Dit is een hulpmiddel om de impact die je wilt genereren op de lange termijn (ambitie/ doel), de outcomes op de middellange termijn (welke resultaten moet je boeken om ambitie/doel te bereiken) en de output (activiteiten) op elkaar af te stemmen. We doen dit samen met een vaste communicatiemedewerker en afgelopen half jaar waren ook twee stagiaires van Campus Fryslân bij ons aan de slag. SPARK wordt gefinancierd door alle Friese mbo's, het hoger onderwijs en de provincie, maar we reiken samen met talloze andere partners zoals Hoppa, Kunst& Coo, het Aansluitingsnetwerk VO-HO en JINX-IT, ook uit naar het basis- en voortgezet onderwijs.

INTERNATIONALE ERKENNING REGIONAL COMMUNTY of EXPERTISE (RCE)

Fryslân is de eerste regio in Nederland met een VN-erkenning als RCE voor leren voor duurzame ontwikkeling. Hiermee hebben we aansluiting op het wereldwijde netwerk van regio's die expertise opbouwen voor 'Education for Sustainable Development (ESD)'.

Acties 2022:

- Door-ontwikkelen van SPARK/ RCE Fryslân op basis van nieuw Fries Onderwijs Akkoord, en ook in samenwerking met o.a. het Frontsh1p-project van VCF, de werkgroep ESD van Campus Fryslân en het nieuwe lectoraat Opvoeden en Opleiden naar Democratisch en Duurzaam Samenleven van NHL Stenden
- Organiseren van de European RCE Meeting THE IMAGINATIVE POWER OF THE REGION; LEARNING FOR THE SDGs TOGETHER, op 8 & 9 februari 22 in Leeuwarden

REGIONALE SPIN-OFF

422 SPARKS, 75 samenwerkende projecten, 900 volgers van basisschool tot universiteit

Acties 2022:

- Verbeteren van de connectie met docenten basis- en voortgezet onderwijs, door o.a. samenwerking met Aansluitingsnetwerk VO-HO en het lanceren van een circulair inspiratie document vol les ideeën voor het Voortgezet Onderwijs
- Ondersteunen van Wortels & Vleugels, de doorlopende leerlijn voor duurzame ontwikkeling in Zuid-Oost Friesland

LANDELIJKE SPIN-OFF

Bestuurlijke positie Leren voor Morgen en Raad v Advies Academie Duurzaam Onderwijs

Acties 2022:

- Verder uitrollen van reeds opgeleverde Basisdocument Whole School Approach to Sustainability
- Verder uitrollen van de reeds gepubliceerde Handleiding Circular Skills in de Bouw
- Eco-safari's op Terschelling, is.m. de Folksheageskoalle en Academie voor Duurzaam Onderwijs

OPENING SDG HOUSE FRYSLÂN

De Kanselarij hoort bij de 10 eerste SDG Houses van Nederland, en richt zich op bijeenkomsten, onderwijs-activiteiten en promotie van de 17 Sustainable Development Goals van de VN

Acties 2022:

- Elke SDG een eigen community-app groep, waar jongeren expertise uit kunnen putten
- Jaarlijks SDG Action Weeks van 25 sept-8 oktober, aan het begin van het schooljaar

EUROPESE SPIN-OFF

COP 26, Erasmus+ Project, Uitwisseling 75 jaar Niedersachsen en samenwerking Green Deal | Education for Climate Coalition (25 nov lancering)

Acties 2022:

- SPARK the MOVIE – Uitleg van onze aanpak, Engels ondertiteld
- Erasmus + Global Roots – Circulair leren door kunst- en cultuureducatie
- Niedersachsen 75 jaar – Stem van jongeren mobiliseren, opstellen Climate & Industry Manifest door jongeren voor de CdK's van Groningen, Drenthe, Overijssel, Friesland en min president Stephan Weil van Niedersachsen

Hieronder lichten we een willekeurige selectie uit de vele projecten van het onderwijs.

Op de fiets naar Glasgow.

Vereniging Circulair Friesland heeft dit jaar maar liefst vier studenten van de RUG Campus Fryslân aan zichzelf verbonden. Elke student levert zijn of haar vernieuwende bijdrage aan de vereniging. Max Eisenbart en Ellis Mourits zijn twee van deze studenten en vertellen hun bijzondere verhaal over hun rol tijdens de COP26 in Glasgow.

Ellis Mourits is samen met een groep Nederlanders op de fiets naar Glasgow vertrokken om aandacht te vragen voor het klimaat. Daarnaast heeft Max Eisenbart een online sessie voor het onderwijs verzorgd.

Klik hier voor het filmpje:
https://youtu.be/LfjiB_fM7BE

Niedersachsen

In het kader van het 75-jarig bestaan van de Duitse deelstaat Niedersachsen bracht SPARK the Movement op verzoek van de Provincie Fryslân een jongerendelegatie bij elkaar uit Groningen, Drenthe, Overijssel en Friesland. Met Wini Weidenaar en Marian van Voorn als uitermate bevlogen en doelgerichte partners bracht de groep ter voorbereiding bezoeken aan duurzame bedrijven in elke provincie en reisden zij begin november af naar Hannover. Samen met Duitse jongeren bereidden zij een KLIMA & INDUSTRIE manifest voor, dat zij in Niedersachsen aan politieke vertegenwoordigers overhandigden. In januari vindt de overhandiging plaats aan de Commissarissen van de Koning van alle 4 de provincies. De uitwisseling smaakte naar meer en nu al hebben de scholen plannen opgevat voor een vervolg.

Betrokken partijen: Provincie Fryslân, HOPPA, Provincies Overijssel, Drenthe, Groningen, Ministerie BZK, Niedersachsen

Global Roots

Hoe betrek je kinderen op een positieve en creatieve manier bij de complexe vraagstukken van de 21e eeuw? Dat is de startvraag van het Erasmus+ project Global Roots. In september reisde Heleentje Swart samen met Anne Graswinckel af naar Veszprem, Hongarije om samen met partners uit Zweden, Hongarije, Denemarken en Duitsland een methodiek te ontwikkelen voor kunstzinnig wereldgeoriënteerd onderwijs. Hier heeft zij de werkwijze van VCF en van SPARK te Movement uit de doeken gedaan en uitgelegd welke bouwstenen er in Friesland al aanwezig zijn om met kunst en cultuureducatie de verbeeldingskracht voor een duurzame toekomst wakker te schudden. Zo is in Ooststellingwerf al sinds enige tijd een bijzonder programma actief, genaamd Wortels en Vleugels. Met de initiatiefnemers aldaar wordt gekeken hoe Global Roots dit programma kan versterken.

Betrokken partijen: JINX-IT, KEK, Arcadia, Kunst en Coo/ Wortels & Vleugels

Global RCE Conference

In november vond de tweejaarlijkse Global RCE Conference plaats, een internationale, door de VN gedragen bijeenkomst voor regio's die expertise opbouwen voor leren voor duurzame ontwikkeling. SPARK the Movement gaf tijdens deze driedaagse twee presentaties, waarvan een samen met partners uit Indonesië en Australië. Het was buitengewoon inspirerend én hoopgevend te horen wat er in andere regio's gebeurt, om samen met boeren, bedrijven, overheden en onderwijsinstellingen de weg richting een toekomstwaardige 22e eeuw in te slaan.

European RCE Meeting

Midden in de Week van de Circulaire Economie 22, op 8 en 9 februari, organiseert VCF/ SPARK samen met de United Nations University, RUG/Campus Fryslan en de landelijke Coöperatie Leren voor Morgen een bijeenkomst voor onderwijsmakers. Thema van de meeting is de verbeeldingskracht die we nodig hebben om ons een andere toekomst voor te stellen - een wereld waarin ondernemers, overheden en scholen samen de schouders zetten onder de Sustainable Development Goals, de 17 werelddoelen van de VN. Er is een programma in de maak waarin wetenschappers, kunstenaars, jongeren en onderwijsprofessionals samen met de deelnemers op interactieve wijze aan de slag gaan.

Kathreen Trebeck & Roman Krznaric

Om Friese jongeren te inspireren met internationaal gedachtegoed ontving SPARK afgelopen voorjaar de wereldbekende econome Katreen Trebeck. Gedurende een anderhalf uur durende sessie nam zij de zaal en de mensen die online waren aangehaakt mee in haar ideeën over een economie gericht op brede welvaart. Naar aanleiding daarvan hebben een aantal jongeren zich aangesloten bij Well Being Economy YOUTH. Recent kwam bovendien Roman Krznaric naar Nederland. In Pakhuis De Zwijger trad hij op, samen met kunstenaar Merlijn Twaalfhoven en trendwatcher Tessa Cramer. Tien jongeren die direct betrokken zijn bij Verenging Circulair Friesland/ SPARK the Movement trokken naar Amsterdam om zich te laten inspireren.

Opdracht voor studenten: Verbeteren van de verbinding tussen organisaties en onderwijs

In het voorjaar van 2021 hebben studenten van de NHL Stenden, Antoinnette Bouw, Wesley de Wolff, Jelmer Buursma, Germ Snoek en Emma Arends, een onderzoek uitgevoerd in opdracht van Vereniging Circulair Friesland. Het onderzoeksthema was de verbinding tussen organisaties en het onderwijs.

De onderwijsmethode die bij veel opleidingen op NHL Stenden wordt toegepast is Design Based Education. Eén van de kenmerken van DBE is het leren in de praktijk. Een van de knelpunten die er toen al waren maar nu ook weer naar boven kwam is de verbinding tussen het onderwijs en regionale partijen. Dit onderzoek draaide om het zoeken naar manieren om meer studenten voor beide partijen succesvol in te kunnen zetten op circulaire vraagstukken van bedrijven en regionale partijen.

Doormiddel van een enquête en meerdere interviews bij verschillende leden van de vereniging zoals PMF Stalenmasten, Snoek Puur Groen, Omrin en N.I.C.E. zijn verschillende inzichten geworven. Het onderwijs verschilt op verschillende vlakken van de praktijk, maar uit het onderzoek bleek bij zowel studenten als organisaties dat de wil om samen te werken erg groot is. Zo geven bedrijven aan dat studenten erg waardevol zijn en dat zij ze daarom ook graag een plek willen geven en een project willen laten uitvoeren. Maar de opdrachten, tijdvakken en wensen vanuit scholen niet altijd inpasbaar zijn in een organisatie. Vanuit de studenten kwam onder andere naar voren dat zij graag zouden zien dat er (sneller) opvolging door de bedrijven wordt gegeven aan het onderzoek.

Een van de uitkomsten was het advies om een verbindingspersoon te hebben tussen school en organisatie, die de juiste lijnen kan leggen en de communicatie vasthoudt. Maar ook een persoon of plek die de opgedane kennis uitwisselt tussen de leden onderling. De complete resultaten zijn verwerkt in een haalbaarheid verslag en adviesrapport en zijn meegenomen in de ontwikkeling van de plannen voor 2022. Emma Arends: “VCF was een leuke en goede omgeving om een project uit te voeren. Ze maakten tijd voor ons vrij en gaven ons ook de kans met hun leden kennis te maken en te interviewen.”

Oproep Stageplekken & opdrachten

Circulair talent vraagt om circulair leren en daarvoor hebben we uw steun nodig.

Onze wens is dat ieder lid van Vereniging Circulair Friesland minimaal één circulaire stageplaats aan een scholier of student(e) kan bieden.

Daarnaast is het onze wens dat elk lid van Vereniging Circulair Friesland een circulair vraagstuk formuleert waar het onderwijs in mee kan worden genomen om hier samen van te leren.

Heb je interesse en/of ideeën over een stageplek of stageopdracht? Neem dan contact op met Heleentje Swart, aanjager Onderwijs van VCF.

MEER INFO?

HELEENTJE.SWART@
CIRCULAIRFRIESLAND.FRL

H5. CAMPAIGNING EN LOBBY

Zichtbaar bijdragen aan de circulaire beweging

Meer en meer wordt gekeken naar de schaal van de regio als versneller van de circulaire transitie. Te lang is er op vertrouwd dat mondiale, Europese of landelijke afspraken de maat kunnen bepalen. Maar bottom-up ontstaan de afspraken en samenwerkingsverbanden die concrete impact maken. Transitiewerk is mensenwerk - vertrouwen, transparantie en resultaat kunnen zien en beleven zijn basis ingrediënten voor een succesvolle circulaire mienskip. Maar ook het opbouwen van een relevant netwerk daarbuiten en het delen van ervaringen en kennis.

In die beide bewegingen schuilt de kracht van de koploperspositie die Vereniging Circulair Friesland inneemt. De concrete impact is al geschetst door de diverse projecten. Dat er een glansrol voor Friesland is weggelegd als circulaire koploper, wordt nu al gezien. Dat is mooi, maar we blijven niet stilstaan. Achter de schermen zijn we bezig met het concretiseren van de ambitie om (nog steeds) een van de meest circulaire regio's van Europa te zijn in 2025. In 2022 en daarna gaan we de resultaten daarvan nog krachtiger voor het voetlicht brengen op regionale, nationale en internationale podia. Een willekeurige greep uit dit jaar en wat er nog gaat komen.

Circulaire kansen in (Noord) Nederland

De visie en activiteiten van Circulair Friesland en onze leden vallen op en worden met regelmaat opgepikt door sociale en regionale media zoals de Leeuwarder Courant. Zo verwachten we ook weer grote belangstelling voor de tastbare projecten van circulaire doeners in Fryslân tijdens de Week van de Circulaire Economie 2022 (7-12 februari) en sluiten we aan bij de eerste editie van de triënnale Arcadia (7 mei – 7 augustus). Dit vervolg op LF2018 bestaat uit een 100 dagen durend cultureel programma, waarmee de organisatie aandacht vraagt voor de toekomst van Mienskip (maatschappij), landschap en erfgoed.

Versnellen doe je samen

Het Planbureau voor de Leefomgeving duidt VCF en Metropool Amsterdam als regioversnellers en voorbeelden van Hubs, waarmee de benodigde versnelling in circulair kan worden gerealiseerd. Samen met partijen als Het Versnellingshuis CE die digitaal informatie ontsluiten en CIRCO om opnieuw naar verdienmodellen en ontwerpen te kijken vanuit de keten, helpen de specialisten van VCF haar leden aan kennis en inzichten over Circulair. Ook brengen we het dichtbij via bijvoorbeeld het Circulaire Café in oktober, dat in samenwerking met VNO-NCW en MKB

Nederland, NICE en ROC Friese Poort is opgezet voor Noordelijke ondernemers. Een mooie opmaat naar de nog jonge samenwerking binnen het consortium van **Noord Nederland verdient Circulair**, waarin de samenwerking met noordelijke partners vorm krijgt. Dit gaat in januari 2022 van start.

Sander de Rouwe, de toenmalige gedeputeerde van Friesland, en als lid nauw verbonden met VCF, was 'het gezicht' van circulariteit binnen het **Interprovinciaal Overleg (IPO)** en lanceerde namens hen de IPO Krachtenkaart tijdens de Nationale Conferentie Circulaire Economie 2021. Vanuit VCF is de Friese inbreng aangedragen en verbindingen met andere netwerken gelegd ten behoeve van de inventarisatie bij de andere provincies. Onder andere **premier Mark Rutte en staatssecretaris Stientje van Velthoven** waren aanwezig, die de krachtenkaart overhandigd kregen. De kaart moet een brug slaan tussen regionale slagkracht en landelijke doelen en is een klemmende oproep aan het Rijk: zet regio's centraal in de circulaire ambitie.

Friesland bij de kopgroep

Friesland behoort in Europa tot ,,een kopgroep die er wezen mag" als het gaat om regio's die werk maken van een circulaire economie. Dat zei **Diederik Samsom** tijdens een Circulair Café. Hij is kabinetschef van eurocommissaris Frans Timmermans en voortrekker van de Europese Green Deal. De Green Deal kijkt ook naar de kracht van de regio. Tjisse Stelpstra, gedeputeerde van de provincie Drenthe, heeft namens Nederland zitting genomen in de 13 koppige werkgroep van **European Committee of the Regions.** De Green Deal is een interactieve werkwijze waarmee de overheid vernieuwende, duurzame initiatieven uit de samenleving de ruimte geven. De werkgroep draagt er zorg voor dat steden en regio's de Europese Green Deal van de grond kunnen krijgen met concrete projecten en directe financiering aan lokale en regionale overheden. Stelpstra heeft samen met Ingrid Zeegers (vm. directeur VCF) de lijnen uitgezet over hoe dit te realiseren in Europe goes local.

Bijdragen aan een circulair Europa

Ook de **Education for Climate Coalition** sluit bij het gedachtegoed van kracht vanuit de regio aan. Zij gaan gezamenlijk werken aan innovatieve onderwijsoplossingen voor ecologische duurzaamheid. SPARK the Movement droeg als een van de drie Nederlandse partners bij aan de vorming van deze coalitie. Op 25 november is de coalitie officieel van start gegaan.
Het **VN RCE Network** opereert vanuit dezelfde gedachte: het zijn de regio's waar versterking en versnelling plaats vindt. De SPARK community maakt deel uit van het VN netwerk van regio's. De Europese RCE Meeting op 8 februari 2022 vindt zowel fysiek als online plaats, vanuit Leeuwarden. Het centrale thema is 'The Imaginative Power of the Region: Learning for the SDGs Together, geïnspireerd op de Friese aanpak.

MEER INFO?

NIENKE.TURKSTRA@
CIRCULAIRFRIESLAND.FRL

Möbius in Vlaanderen

Afgelopen najaar werd Heleentje Swart benaderd door Möbius, een organisatie die ook in Vlaanderen actief is. Zij zochten inspirators voor de circulaire beweging in België: hier zijn meerdere hotspots voor een circulaire economie actief, en de ambitie is om meer als collectief te gaan samenwerken. Zodoende kwamen zij uit bij Verenging Circulair Friesland. Evert Jan van Nijen presenteerde hoe VCF is ontstaan, hoe we werken en wat de ambities zijn. Heleentje liet zien hoe zij de beweging voor circulair leren in de afgelopen tijd heeft aangezwengeld. Ondanks dat we online en dus op afstand hebben kennis gemaakt was de klik goed. We hopen nog veel van onze zuiderburen te horen en te zien!

Europees samenwerkingsproject Frontsh1p

Circulair Friesland participeert sinds kort samen met Provincie Friesland in het prestigieuze Europese samenwerkingsproject Frontsh1p. VCF en Provincie Friesland participeren als Europese koploper regio in dit project. Het is een samenwerkingsproject van vier jaar met Europese bedrijven, kennisinstellingen en andere regio's binnen Europa. De financiering komt vanuit de Europese Green Deal call onder Horizon2020.

Het project is ontstaan vanuit de Poolse regio Łódzkie waar grote investeringen plaatsvinden voor het ontwerpen en implementeren van circulaire oplossingen voor polymeren, water, hout en biomassa rond de industrie van de multinational K-Flex. De subsidie die Circulair Friesland ontvangt willen we o.a. gebruiken om onze leden in verbinding te brengen met de betrokken Poolse partijen, en onze eigen transitie agenda rond polymeren te herijken. Daarnaast heeft onderwijsontwikkeling en kennisuitwisseling een belangrijke plek binnen de werkzaamheden. In het najaar van 2021 vond de kick-off bijeenkomst met alle 34 projectpartners plaats en zijn we bezig geweest met alle formaliteiten.

Begin 2022 treden we heel graag met leden in contact om mogelijkheden en ideeën rond deze internationale samenwerking te inventariseren.

Circulair Friesland op het internationale podium tijdens WCEF2021

Canada

John Vernooij sprak als voorzitter namens Vereniging Circulair Friesland (VCF) tijdens het World Circular Economy Forum (WCEF) op 15 september 2021 en vertelt over de circulaire economie in Friesland en Noord-Nederland. John Vernooij: “Ik ben er trots op dat wij, als circulaire regio van Nederland, ons mogen presenteren tussen al die bedrijven die voorop lopen. Het is een geweldige kans om te laten zien dat een regionale aanpak werkt.”

WCEF presenteert ’s werelds toonaangevende oplossingen voor de circulaire economie met bedrijfsleiders, beleidsmakers en experts van over de hele wereld. Het WCEF2021 wordt voor het eerst georganiseerd in Noord-Amerika.
De projecten en samenwerkingen die door VCF en haar leden zijn gestart trekken internationale aandacht en de regionale aanpak is dermate uniek dat de vereniging onderdeel is van het programma van deze mondiale bijeenkomst.

Circulair Friesland wint Amerikaanse duurzaamheidsprijs

Washington, USA.

Circulair Friesland heeft de Amerikaanse 4 Gen Award gewonnen voor duurzame organisatie! Daarmee is Circulair Friesland de eerste niet-Amerikaanse prijswinnaar van deze prestigieuze award. De in Washington gevestigde organisatie Leaders in Energy reikt jaarlijks deze awards uit voor vier verschillende generaties. Dit jaar reiken ze voor het eerst ook de prijs uit aan een duurzame organisatie.

Directeur Leaders in Energy, Janine Finnell: ***“Het verkiezingscomité is erg onder de indruk van de stappen die de leden van Circulair Friesland de afgelopen jaren al gezet hebben om in 2025 de meest circulaire regio van Europa te zijn.”***

De prijsuitreiking vindt op 3 december as. wegens de coronapandemie online plaats. John Vernooij, voorzitter van Circulair Friesland, neemt de onderscheiding virtueel in ontvangst.

Vernooij: “Wij zijn er ontzettend blij mee dat we internationaal gezien opvallen en gewaardeerd worden voor de activiteiten. Eerst stonden we in september in de spotlights op het podium om meer over de Friese circulaire aanpak te vertellen bij THE WORLD CIRCULAR ECONOMY FORUM 2021 en nu hier. We zijn als Circulair Friesland enorm trots dat onze leden op deze manier gesteund worden in alle activiteiten en ontwikkelingen voor een circulaire regio. Deze prijs motiveert ons allen om door te pakken richting 2025!”

.

The FOUR GEN AWARDS

Springtij op Terschelling

Namens de organisatie van Springtij werd Circulair Friesland uitgenodigd om deel te nemen aan het driedaagse event op Terschelling. Circulair Friesland was tevens spreker op de sessie over ‘Samenwerking: tussen eigenbelang en hoger doel’. Dit was een van de vijf sessies om met elkaar te verdiepen op hoe we de benodigde veranderingen kunnen realiseren. Andere sprekers tijdens de sessie waren Otto de Bont (CEO Renewi), Jelmer Vierstra (Plasticpact) en Malu Hilverink (Circl). Nick Boersma heeft hierin de unieke samenwerking binnen Circulair Friesland toegelicht met een aantal voorbeelden uit onze regio. Ook de kracht van de neutrale verbinder kwam daarin aan bod.

BIJLAGE

CIRCULAIR FRIESLAND

LEDENLIJST

Accolade
Achterbosch architecten
Agriton
Alynia Architecten
Antea Group
Arriva Personenvervoer Nederland
As Bêste Inventarisatie & Advies B.V.
Bioclear Earth
Biomassa Fryslân
Blue Cycle
Bouwbedrijf Jorritsma
Bouwgroep Dijkstra Draisma
Caparis
Centre of Expertise Water technology
De Friesland Zorgverzekeraar
De Haan advocaten
De Harmonie
De Jong's IJs Retail B.V.
Dokwurk
Donker Groen BV
Ekwadraat
Elkien
Empatec
EPS Nederland
Europrovyl BV
EUROstyle BV
Feedtuber
Friese Milieu Federatie
Friesland College
Friesland Lease
GEAR coöperatie UA
Gemeente Achtkarspelen
Gemeente Dantumadiel
Gemeente De Fryske Marren
Gemeente Harlingen
Gemeente Heerenveen
Gemeente Leeuwarden
Gemeente Noardeast-Fryslân
Gemeente Ooststellingwerf
Gemeente Opsterland
Gemeente Smallingerland
Gemeente Sud-West Fryslan
Gemeente Tytsjerksteradiel
Gemeente Waadhoeke
Gemeente Weststellingwerf
Grafische Groep Van der Eems
GroenLeven
HDM Pipelines BV
Hogeschool Van Hall Larenstein
HyFly
IdFrm b.v.
Inbo Architecten
Interfaca
It Fryske Gea
Johan Gielstra
Lankhorst Engineered Products
Latexfalt BV
LIMM
Machinefabriek SG Ruiter & Zn BV
Medisch Centrum Leeuwarden
Mulder Agro
Multicopy
NDC mediagroep
Nedcam
NHL Stenden Hogeschool
Nivo Noord
Noorderbreedte B.V.
Nordwin College
Omrin
Ondernemerskring Heerenveen
Oosterhof Holman
Opnieuw B.V.
OrangeGas
P. de Vries Installatietechnieken
P.M.F. Machinefabriek Bergum B.V.
Paques
PlusNauta
Prodak Archief- en Datavernietiging
Provincie Fryslân
Pyrasied XA BV
Qop
Rabobank Heerenveen-Zuidoost Friesland
Recell
Reitsma Bouw / VolkerWessel Noord
Rijkswaterstaat Noord-Nederland
Rinagro B.V.
ROC Friese Poort

Roelofs Groep
Royal Haskoning DHV
RUG / Campus Fryslân
Salento Sources B.V.
Samenwerkingsverband de Waddeneilanden
Schagen Infra
Smart Camels event design / Grand Café Z
Snoek Hoveniers
SOPREMA BV
Spaansen BV
Staatsbosbeheer
StarCups BV
Stichting Provinciaal Energietransitie Bureau
Ten Stripes
Van der Wiel
Van Vuuren Grou BV
Van Wijnen
VanAfval
VDM Woningen
Veiligheidsregio Fryslân
VNO NCW
Waddenvereniging
WaterAlliance
Watersportcamping Heeg
Weitenberg Assurantiën
Wetsus
Wetterskip Fryslân
Wind Groep
World Trade Center Noord-Nederland
Ynova Innovation Company BV
Zaanderwijk
Ziekenhuis Tjongerschans B.V.
Zilt Proefbedrijf

VERENIGING CIRCULAIR FRIESLAND
NOVEMBER 2021

CIRCULAIR
FRIESLAND